

Annu-Reetta Haapakoski ja Eevariitta Poroila

VARAISOVANHEMMUUS MAAHANMUUTTAJAPERHEEN NÄKÖKULMASTA

Sairaanhoitaja

Syksy / Kevät 2016

KAJAANIN
AMMATTIKORKEAKOULU
UNIVERSITY OF APPLIED SCIENCES

TIIVISTELMÄ

Tekijä(t): Haapakoski Annu-Reetta & Poroila Eevariitta

Työn nimi: Varaisovanhemmuus maahanmuuttajaperheen näkökulmasta

Tutkintonimike: sairaanhoitaja, terveydenhoitaja AMK

Asiasanat: monikulttuurisuus, maahanmuuttaja, varaisovanhemmuus

Yksi tapa tukea maahanmuuttajaperheitä kotoutumisessa on varaisovanhemmuus. Varaisovanhemmuus on vapaaehtoistoimintaa, jossa henkilö voi toimia tukihenkilönä yhteisössä tai yksittäisessä perheessä. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kainuun piiri on järjestänyt vuodesta 2008 alkaen maahanmuuttajaperheille varaisovanhempia, jotka ovat olleet perheen tukena jokapäiväisessä elämässä. Koska toiminta on jatkunut jo pitkään, MLL:n Kainuun piiri halusi kartoittaa kokemuksia ja vuonna 2015 valmistui Palo-Parkkisen opinnäytetyö varaisovanhempien näkökulmasta.

Tämä opinnäytetyö on jatkotutkimus Palo-Parkkisen työhön, ja tällä kertaa on selvitetty maahanmuuttajaperheiden kokemuksia varaisovanhemman kanssa toimimisesta. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millaisena maahanmuuttajaperheet ovat kokeneet varaisovanhemman kanssa olemisen. Tavoitteena oli tulosten pohjalta tuoda esiin kehitysideoita, joita toimeksiantaja voi hyödyntää varaisovanhempitoiminnan kehittämisessä. Opinnäytetyötä varten haastattelimme neljää kajaanilaista maahanmuuttajaperhettä joilla on MLL:n Kainuun piirin järjestämä varaisovanhempi. Haastateltavissa oli erilaisia perhemuotoja, ja myös perheiden lapset otettiin mukaan haastatteluun, koska lasten kokemukset olivat toimeksiantajan erityinen toive. Opinnäytetyö on laadullinen tutkimus, ja aineisto analysoitiin induktiivisella sisällön analyysillä.

Tuloksista kävi ilmi, että maahanmuuttajaperheet ovat tyytyväisiä siihen, että heillä on varaisovanhempi. Perheet kokevat, että varaisovanhempi on tullut osaksi perhettä ja auttaa aina kun tarvitaan. Varaisovanhemman merkitys kotoutumisessa on suuri, erityisesti alkuvaiheessa, kun kaikki on uutta ja vierasta. Koska perheet olivat tyytyväisiä tämän hetkiseen tilanteeseen, ei kehitysideoita juuri ollut. Perheet toivat kuitenkin esille sosiaalisten suhteiden vähäisyyden perheen ulkopuolella.

ABSTRACT

Author(s): Haapakoski Annu-Reetta & Poroila Eevariitta

Title of the Publication: Voluntary Grandparenting from Immigrant Families' Point of View

Degree Title: Bachelor of Health Care, Nursing & Public Health Nursing

Keywords: multicultural, immigrant, voluntary grandparenting

Voluntary grandparenting is one form of supporting immigrant families in integration. It is voluntary work where one works as a support person for one specific family or in a community. Kajaani Association of Mannerheim League for Child Welfare has organized volunteer grandparents to immigrant families since 2008. Volunteer grandparents support and help families in their everyday lives. Because voluntary grandparenting had been available for so many years, Kajaani Association of Mannerheim League for Child Welfare wanted to know how volunteer grandparents and immigrant families had experienced this activity. In her 2015 thesis Palo-Parkkinen studied the phenomenon from volunteer grandparents' point of view.

This thesis is a follow-up research to Palo-Parkkinen's thesis and focuses on immigrant families' experiences. The purpose of this thesis was to find out what kind of experiences families had from having a volunteer grandparent. The aim was to bring out ideas how voluntary grandparenting could be developed. Four immigrant families with a volunteer grandparent were interviewed for this thesis. The families were of different types, and children also participated in the interviews. It was the commissioner's wish to include children's experiences. This thesis is qualitative, and the material was analyzed with a content analysis.

The results show that immigrant families are very happy about having a volunteer grandparent. Families feel that volunteer grandparents have become a part of the family and are available whenever they are needed. A volunteer grandparent also has a significant role in integration. The development ideas were very few, because families felt that everything was good; however, families named the lack of social relationships outside the family as one issue.

SISÄLLYS

1 JOHDANTO.....	1
2 MONIKULTTUURISUUS HAASTEENA JA MAHDOLLISUUTENA.....	2
2.1 Monikulttuurisuus	2
2.2 Varaisovanhemmuus.....	3
2.3 Maahanmuuttajat ja kotoutuminen	5
2.4 Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Kainuun piiri ry.....	7
3 TAVOITE, TARKOITUS JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT.....	9
4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN	10
4.1 Laadullisen tutkimuksen piirteitä.....	10
4.2 Aineistonkeruu.....	11
4.3 Analysointimenetelmä	14
5 TUTKIMUSTULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET	17
5.1 Millaisia kokemuksia teillä on varaisovanhempitoiminnasta?	17
5.2 Mitä positiivista varaisovanhempi on tuonut elämäänne?	17
5.3 Mitä olette tehneet varaisovanhemman kanssa?	18
5.4 Mikä merkitys varaisovanhemmalla on ollut kotoutumisessa?	19
5.5 Mitä eroja olette huomanneet suomalaisen ja oman kulttuurinne välillä?	20
5.6 Miten varaisovanhempitoimintaa voisi kehittää eteenpäin?.....	20
6 TULOSTEN TARKASTELU.....	22
6.1 Tuki jokapäiväisessä elämässä	22
6.2 Sosiaalinen tuki	22
6.3 Kulttuurinen tuki.....	24
7 POHDINTA.....	25
7.1 Luotettavuus.....	25
7.2 Eettiset kysymykset.....	28
7.3 Ammatillinen kehittyminen.....	30
7.4 Kehittämisideat.....	33

7.5 Jatkotutkimusaiheet.....	33
------------------------------	----

LÄHTEET	35
---------------	----

LIITTEET

1 JOHDANTO

Maahanmuuttajien sopeutuminen suomalaiseen kulttuuriin ja uuteen kotimaahan ei kuitenkaan aina suju täysin kivuttomasti, erityisesti silloin kun koulutuksen taso on matala, sosiaaliset verkostot vähäisiä ja omaan kotimaahan on pitkä matka (Mölsä 2013, 18). Jos sosiaalinen ja taloudellinen tukiverkko uudessa kotimaassa on lähes täysin olematon, kieltä osaamaton, kulttuuria tuntematon maahanmuuttaja voi helposti syrjäytyä. Tämän hetkinen maailman tilanne on vaikuttanut myös suomalaiseen yhteiskuntaan, kun turvapaikanhakijoita on tullut lyhyessä ajassa suuria määriä. Kajaanissa on ennestään ollut jo vastaanottokeskus ja kaupunkiin on sijoitettu kotimaastaan paenneita maahanmuuttajia, joten monikulttuurisuus ei ole täällä mikään uusi asia.

Yksi tapa tukea maahanmuuttajaperheitä on varaisovanhemmuus. Varaisovanhemmuus on vapaaehtoistoimintaa, jossa henkilö voi toimia tukihenkilönä yhteisössä (Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kylämummi- ja vaari-toiminta) tai yksittäisessä perheessä. Mannerheimin Lastensuojeluliiton (käytetty lyhenne MLL) Kainuun piiri on järjestänyt vuodesta 2008 alkaen maahanmuuttajaperheille varaisovanhempia, jotka ovat olleet perheen tukena jokapäiväisessä elämässä. Koska toiminta on jatkunut jo pitkään, MLL:n Kainuun piiri halusi kartoittaa kokemuksia ja vuonna 2015 valmistui Palo-Parkkisen opinnäytetyö varaisovanhempien näkökulmasta. Tästä opinnäytetyöstä kävi ilmi, että varaisovanhemmat kokevat tukisuhteen tärkeäksi ja molemmin puolin myönteiseksi asiaksi.

Tämä opinnäytetyö on jatkotutkimus Palo-Parkkisen työhön, ja tällä kertaa on selvitetty maahanmuuttajaperheiden kokemuksia varaisovanhemman kanssa toimimisesta. Tutkimuksen tarkoituksena oli selvittää, millaisena maahanmuuttajaperheet ovat kokeneet varaisovanhemman kanssa olemisen sekä saada perheiltä kehitysideoita varaisovanhempitoimintaan. Opinnäytetyötä varten haastateltiin neljää kajaani-laista maahanmuuttajaperhettä, joilla oli MLL:n Kainuun piirin järjestämä varaisovanhempi. Haastateltavissa oli erilaisia perhemuotoja, ja myös perheiden lapset otettiin mukaan haastatteluun, koska lasten kokemukset olivat toimeksiantajan erityinen toive. Haastattelut nauhoitettiin ja saatu aineisto analysointiin induktiivisella sisällönanalyysillä ja luokiteltiin pää- ja alaluokkiin.

2 MONIKULTTUURISUUS HAASTEENA JA MAHDOLLISUUTENA

Yhteiskunnallinen tilanne Suomessa on vuonna 2015 saanut uusia haasteita pakolaisten ja turvapaikanhakijoiden saapuessa maahan runsain määrin. Heille tulisi tarjota perustarpeiden lisäksi myös tietoa suomalaisesta kulttuurista ja auttaa heitä sopeutumaan vieraan maan tapoihin. Maahan tulee myös lapsiperheitä, joilla ei ole minkäänlaista omaa tukiverkostoa sukulaisten jäätyä kotimaahan. Tukihenkilönä toimiva varaisovanhempi voi helpottaa perheen sopeutumista uuteen kulttuuriin ja auttaa arkipäivän asioissa. (Palo-Parkkinen 2015, 40). Maahanmuuttajaperhe voi puolestaan auttaa tukihenkilöä ymmärtämään toista kulttuuria. (Iranta-Lindqvist 2009, 52). Parhaimmillaan varaisovanhemman ja perheen välille syntyy lämmin, molemminpuolista iloa tuottava suhde.

2.1 Monikulttuurisuus

Monikulttuurisuus on sitä, että erilaiset ihmiset ja/tai ihmisryhmät elävät samassa ympäristössä ja ajassa. Sanana se viittaa yhteiskuntaan, jossa kulttuurisuus, suvaitsevaisuus ja palvelujen monipuolisuus korostuvat myönteisesti. (Abdelhamid, Juntunen & Koskinen 2009, 18.) Monikulttuurisuus voidaan myös määritellä hoitotyönä, joka tapahtuu joko kahden tai useamman erilaisen kulttuurin tai etnisen ryhmän välillä. Positiivisena ilmiönä monikulttuurisuus tarkoittaa, että ihmistä hoidetaan hänen kulttuurisen taustansa huomioiden. (Airola 2013, 27.)

Monikulttuurisuus on haasteellista määritellä, koska käsite kehittyy ja muuntuu kaiken aikaa. Se koostuu monista osa-alueista ja perustuu henkilökohtaiseen kokemusmaailmaan ja elämänhistoriaan. Monikulttuurisuuteen liitetään esimerkiksi minäkuva, maailmankuva, arvot, elämänkatsomus, ympäristö, kulttuurikäsitteet, historia, tunteet, roolit sekä vuorovaikutustaidot. Työministeriön määritelmän mukaan monikulttuurisuudella tarkoitetaan eri kulttuurien tasa-arvoista suhtautumista, joka syntyy kulttuurien kohtaamisesta ja molemminpuolisesta oppimisesta. (Monikulttuurisuus 2015.)

Maahanmuutto mielletään usein sosiaalisella tasolla taakkana yhteiskunnalle. Monet maahanmuuttajille järjestettävät palvelut toimivat sosiaalitoimen alaisina. Tulevaisuutta ajatellen maahanmuuttajat voidaan kuitenkin nähdä sekä sosiaalisena että taloudellisena resurssina, kun valtaväestön suuret ikäluokat eläköityvät ja työvoiman tarve kasvaa. (Hyvönen 2008, 93.)

Keiturin (2005, 45-47) katsauksessa hoitoalan tutkimuksiin monikulttuurisuudesta todetaan, että eettisyys on oleellinen osa hoitotyötä ja ihmisten toimintaa, ja se liittyy myös monikulttuurisuuteen vahvasti. Ihmisillä on usein stereotyyppisiä käsityksiä eri kulttuureista tulevista, mutta tätä ajatustapaa tulisi välttää, koska ihmiset ovat kuitenkin yksilöitä kulttuuritaustastaan riippumatta. Yhteisen kielen puute hankaloittaa monikulttuurista hoitotyötä, jolloin hoitotyöstä tulee helposti toimintakeskeistä. Asiakaspuolestaan voi kokea ahdistavaksi sen, ettei ymmärrä tai tule ymmärretyksi. Tulkkipalvelun tärkeys monikulttuurisessa hoitotyössä onkin merkittävää.

2.2 Varaisovanhemmuus

Varaisovanhemmuutta voidaan toteuttaa erilaisina muotoina. Yksi Mannerheimin Lastensuojeluliiton järjestämä toiminta ovat Kylämummi- ja vaaritoiminta. Siinä vapaaehtoiset eivät toimi yksittäisissä perheissä, vaan esimerkiksi perhekahviloissa, kirjastoissa ja varhaiskasvatuksen toimipaikoissa. Osalla on omiakin lapsenlapsia, mutta kaikkia yhdistävänä tekijänä on se, että he haluavat antaa lapsille aikaansa tavallisessa perusarjessa. He voivat osallistua omien voimavarojensa mukaan ja heille järjestetään säännöllisesti vertaistapaamisia. (Kylämummit ja –vaarit n.d.) Kylämummi- ja vaaritoiminnan merkityksestä tehdyssä opinnäytetyössä (Lipponen 2012, 28) kerrotaan, että merkittävä syy lähteä mukaan kylämummi- ja vaaritoimintaan on se, että omat lapsenlapset asuvat kaukana, eikä heitä tapaa kovin usein tai he ovat jo kasvaneet sen ikäiseksi, etteivät enää kaipaa isovanhempien huolenpitoa niin kuin pienempänä.

Kajaanissa järjestettävä toiminta eroaa Kylämummi- ja vaaritoiminnasta siinä, että varaisovanhemmat toimivat yksittäisissä perheissä. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kainuun piirin nettisivuilla kuvaillaan varaisovanhemmuuden tukevan hyvää lapsuutta

sukupolvien ketjua vahvistamalla ja sukupolvien välistä vuorovaikutusta ja yhteistointaa lisäämällä. Varaisovanhemmuus myös mahdollistaa suurten ikäluokkien vapaaehtoistyön ja kulttuuriperinnön siirron. Varaisovanhemmuus perustuu vapaaehtoisuuteen, luotettavuuteen ja luottamuksellisuuteen. Kuten Kylämummi- ja vaaritoiminnassa, myös Kainuun piirin varaisovanhempia tuetaan ohjauksen ja vertaistapaamisten avulla. (Varaisovanhemmat 2015.)

Varaisovanhemmuus on tietynlaista tukihenkilötoimintaa. Tukihenkilö on vapaaehtoinen, joka auttaa ja tukee erilaisissa tilanteissa olevia ihmisiä. Pyrkimys on, että toiminta olisi matalan kynnyksen palvelua, joka on helposti saatavilla sekä maksutonta. (Tukihenkilötoiminta 2011.) Kajaanissa on varaisovanhempitoimintaa toteutettu jo vuodesta 2008 alkaen (Karjalainen 2015). Varaisovanhemmaksi haluava ottaa yhteyttä joko puhelimitse tai sähköpostilla Mannerheimin Lastensuojeluliittoon. Asiasta vastaava MLL:n työntekijä haastattelee ja perehdyttää toimintaan sekä järjestää aloitustapaamisen perheen kanssa. (Liuski-Ursin 2015.)

Varaisovanhemmuudesta on tehty viime vuosina muutamia opinnäytetöitä. Aihetta on käsitelty eri näkökulmista, sekä keskitytty tietyn alueen tai järjestön järjestämään toimintaan. Puumalaisen (2008, 35) opinnäytetyössä kohdejoukkona olivat varaisovanhemmat, jotka eivät toimineet minkään järjestön alaisina, vaan olivat päätyneet varaisovanhemmiksi sattuman tai sukulaisuuden kautta. He kokivat varaisovanhemmuuden olevan elämässä merkittävä asia, joka antaa enemmän kuin ottaa. Palo-Parkkisen (2015, 39) tekemän opinnäytteen tutkimuksen tuloksissa mainitaan, että isovanhemmat ovat tärkeitä henkilöitä kulttuuriperinnön siirtämisessä eteenpäin. Varaisovanhemmuudessa painopiste on tulosten perusteella kuitenkin enemmän maahanmuuttajaperheiden ohjaamisessa ja auttamisessa. Suomalaista kulttuuriperintöä siirretään varaisovanhemmuudessakin eteenpäin, mutta kunnioitetaan maahanmuuttajaperheen omaa kulttuuria. Iranta-Lindqvistin (2009, 32-36) opinnäytetyö on tehty sekä maahanmuuttajaperheiden että varaisovanhempien näkökulmasta, ja tuloksissa isovanhemmuus koettiin tärkeänä sukulaisuussuhteena, riippumatta erilaisista kulttuuri-taustasta. Perheet, joilla ei ollut omia isovanhempia Suomessa, kokivat sukupolvien välisen suhteen merkittävänä asiana. Suomen kielen oppiminen oli myös asia, jonka

perheet kokivat olennaisena osana kotoutumista. Niemen (2011, 70) pro gradu-tutkielmassa tulee ilmi sekä tukiperheiden että varaisovanhempien tyytyväisyys huomaessaan lasten ilon, kun he viettävät aikaa yhdessä.

Varaisovanhemmat auttavat toiminnallaan maahanmuuttajaperheitä sopeutumaan yhteiskuntaan ja he tarjoavat perheille myös toiminnallista apua esimerkiksi kyyditsemällä paikasta toiseen, auttamalla arkisissa askareissa ja täyttämällä yhdessä lomakkeita. Toiminnalla voidaan edistää myös maahanmuuttajaperheen kielen oppimista ja sitä kautta Suomeen kotoutumista. Varaisovanhemmuus on hyvä esimerkki perheen terveyden ja hyvinvoinnin edistämisestä, koska varaisovanhemmuuden avulla voidaan edullisesti tukea maahanmuuttajaperheitä ja ennaltaehkäistä ongelmia. (Palo-Parkkinen 2015, 40.) Varaisovanhempienkin sosiaalinen verkosto laajenee yhteistyön myötä, ja varaisovanhemmille lasten kanssa tekeminen ja yhdessä vietetty aika ovat hyvin tärkeitä (Puumalainen 2008, 41,45). Yhdysvaltalaisessa tutkimuksessa isovanhemmuudesta (Mansson 2016, 142) todettiin, että isovanhemmat pitävät parhaana asiana isovanhemmuudessa yhteisiä kokemuksia ja molemminpuolista kiintymystä lasten ja isovanhempien välillä.

Backmanin (2009, 32-33) opinnäytetyössä Varamummot lasten ja perheiden tukena tuloksista käy ilmi, että varamummotoiminnalla on selkeä merkitys erityisesti vanhemman jaksamiseen. Eräs vanhempi kertoo, että hyvinvointia toiminnalla on saatu esimerkiksi siten, että vanhempi on saanut omaa aikaa omille tärkeille asioilleen lapsen ollessa varamummon luona. Vanhemman ei ole tarvinnut miettiä mihin hän soittaisi tarvitessaan hoitoapua lapselleen. Yhteistyö varamummoon on ollut niin mutkatonta, että häneen otetaan ensisijaisesti yhteyttä ja tätä kautta suhde varaisomummon kautta on tuonut vanhemmalle turvaa.

2.3 Maahanmuuttajat ja kotoutuminen

Sana maahanmuuttaja käsittää useita lähtökohdiltaan erilaisia ihmisryhmiä. Yleinen määritelmä on Suomeen muuttanut ulkomaan kansalainen, jolla on tarkoitus asua maassa pidemmän aikaa. Maahanmuuttaja voi olla pakolainen tai turvapaikanhakija tai vaikkapa Suomeen tuleva opiskelija. (Miettinen 2015.) Maahanmuuttajia ei siis

voida ajatella yhtenä homogeenisena ryhmänä, koska he ovat taustoiltaan hyvin erilaisia ja heidän syynsä tulla vieraaseen maahan eroavat toisistaan.

Sanana maahanmuuttaja voi herättää negatiivisia mielikuvia, etenkin tämän hetkessä yhteiskunnallisessa tilanteessa. Kritiikkiä on esitetty etenkin siitä, että se niputtaa eri taustoilla olevat ihmiset samaan ryhmään. (Abdelhamid ym. 2009, 19.) Maahanmuuttajasta voidaan käyttää termejä maahanmuuttajaperheet, maahanmuuttaja-taustaiset perheet tai monikulttuuriset perheet, mutta tulee kuitenkin huomioida, että kaikki yksilöt ja perheet ovat erilaisia. Kaikkia heitä yhdistää vain kotoutumisen kokemus ja maahanmuutto. (Kiiltomäki & Muma 2007.) Prosessia, jossa maahanmuuttaja ja hänen uusi yhteiskuntansa sopeutuvat toisiinsa, kutsutaan integraatioksi (Martikainen & Haikkola 2010, 10).

Opinnäytetyössä "Ulkomaalaisesta kainuulaiseksi- kotouttamistoimenpiteitä kainuulaisten työvoimatoimistojen näkökulmasta" tutkimuksen tuloksista käy ilmi, että työvoimaneuvojien mukaan maahanmuuttajien kotoutumisprosessiin vaikuttaa kotoutujan lähtötilanne ja Suomeen tulon peruste (Kyllönen 2006, 58). Kotoutumista pidetään kaksisuuntaisena prosessina, jonka tavoitteena on, että maahanmuuttajat kokevat olevansa yhteiskunnan täysivaltaisia jäseniä (Maahanmuuttajat ja monikulttuurisuus 2016). Eri kotouttamistoimen pitäisi tulla ajallaan, jolloin kotoutuja on vastaanottavimmillaan ja toimenpiteillä tulisi olla jatkuvuus, jotta kotouttamisen ketju etenisi koko ajan. Aikaisemman koulutustason on havaittu vaikuttavan esimerkiksi kielen oppimiseen ja yhteiskuntaan nopeampaan tutustumiseen. (Kyllönen 2006, 58, 60.) Kanadalaisen tutkimuksen (Stewart ym. 2008, 150-151) mukaan yhteiskunnan antama tuki pakolaisille ja maahanmuuttajille kärsi usein henkilöstöongelmista sekä rahoituksen puutteesta. Tämä johti siihen, että maahanmuuttajat hakivat tukea enemmän perheeltä ja ystäviltä, kuin heitä varten olevilta järjestöiltä.

Kielen, kulttuurin, tapojen sekä uskonnon erilaisuus tuo kotouttamiseen paljon haasteita. Maahanmuuttajan tausta voi olla erilainen mihin olemme tottuneet. Muuttaja voi olla maasta, jossa on esimerkiksi ollut sota, hän on voinut olla vankilassa tai pakolaisleirillä, häntä on voitu kiduttaa ja usein hän on menettänyt läheisiään. Tällaiset kokemukset muokkaavat ihmistä merkittävästi. (Kiiltomäki & Muma 2007.) Vaikka maahanmuuttajuus ei ole rinnastettavissa esimerkiksi päihderiippuvuuteen sosiaalisen ongelmana, se koetaan kuitenkin haasteena sosiaalityössä (Vuori 2015, 399).

Maahanmuuttajien kotoutumisen edistämisen ja tukemisen vuoksi laaditaan kotouttamisohjelma. Kunnan tehtävänä on vastata kotouttamisohjelman laatimisesta, kehittämisestä sekä ohjelman toteutumisen seurannasta. (Ponnikas ym. 2008, 25.) Vuonna 2006 uudistetun kotouttamislain tavoitteena on tehostaa kunnan ja työvoimatoimistojen yhteistyötä yleisellä tasolla ja yksittäisen maahanmuuttajan kotouttamisessa. Tavoitteena on, että kunta ja työvoimatoimisto kokoaisivat yhteneväisen palvelujen kokonaisuuden, jossa julkisten ja yksityisten tahojen palvelut täydentäisivät toisiaan. (Kyllönen 2006, 47–48.)

Kainuussa kotoutumissuunnitelma pääsääntöisesti laaditaan kaikille siihen oikeutetuille maahanmuuttajille. Kainuussa kotoutumissuunnitelman laatimisessa ovat kotoutujan lisäksi mukana työvoimatoimiston virkailija, tulkki ja sosiaalitoimen edustaja. Käytännön toimenpiteet etenevät työvoimatoimistossa siitä, että maahanmuuttaja kirjautuu asiakkaaksi. Kotouttamissuunnitelmaa tehtäessä kartoitetaan esimerkiksi, mikä on terveyden tilanne, perhesuhteet, aikaisemmat koulutukset, työtehtävät sekä sen hetkinen suomen kielen taito. Alkuhaastattelun perusteella mietitään asiakkaan kanssa ensimmäinen kotouttamistoimenpide, mikä olisi asiakkaan kannalta tarpeen. (Kyllönen 2006, 51.)

2.4 Mannerheimin Lastensuojeluliitto, Kainuun piiri ry

Mannerheimin lastensuojeluliitto on kansalaisjärjestö, joka edistää lapsen oikeutta hyvään ja onnelliseen lapsuuteen. Se on perustettu vuonna 1920 Helsingissä. Jo samana vuonna perustettiin myös ensimmäisiä paikallisjärjestöjä Etelä-Suomeen. (Historia 2015.) MLL:n päätehtävänä on edistää lasten, nuorten sekä lapsiperheiden hyvinvointia. MLL on sekä poliittisesti että uskonnollisesti sitoutumaton. (MLL edistää lapsiperheiden hyvinvointia n.d.) Järjestöllä on auttava puhelin ja nettipalvelu, monenlaista yhteistyötä koulujen ja nuorisotyön parissa, perhekeskustoimintaa, perhekummitoimintaa, erilaisia kampanjoita ja keräyksiä sekä lastenhoitoapua. MLL myös kouluttaa vapaaehtoisia muun muassa perhekummitoimintaan ja lastenhoitajiksi. (Toiminta ja projektit n.d.) MLL toimii myös aktiivisesti pakolaisperheiden apuna, muun

muassa järjestämällä vastaanottokeskusten lähelle perhekahviloita. Muutama yhdistys on myös pitänyt lapsiparkkeja sillä aikaa, kun vanhemmat ovat suomen kielen kursseilla. (Miten MLL auttaa pakolaisperheitä n.d.)

MLL korostaa, että kaikilla lapsilla on oikeus elää lapsuuttaan onnellisesti ja oikeus olla lapsi. Lapsen hyvinvointi koostuu perheen välisistä turvallisista ihmissuhteista sekä laadukkaista peruspalveluista, kuten varhaiskasvatuksesta, koulusta ja harrastuksista. Lapsen hyvinvoinnin rakentumiselle on tärkeää myös turvalliset ryhmät ja ystävyysuhteet. (MLL:n suunta 2024 n.d.)

Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kainuun piiri on perustettu 10.12.1950 (Alhainen 2010, 10). Kainuussa oli jo 1990-luvulla maahanmuuttajia niin paljon, että Kajaaniin päätettiin avata neuvonta- ja kansainvälisyyskeskus jokaiselle ulkomailta tulleelle. 2000-luvulla piirin vaikuttamiskohteiksi nousivat kouluttaminen, vanhemmuuden tukeminen sekä nuoriin panostaminen. (Alhainen 2010, 8.)

MLL: Kainuun piiri on yhteistyössä eri tahojen kanssa monin erilaisin tavoin. Yhteistyötaho avustaa piirin parhaillaan olemassa olevaa toimintaa tai on apuna uuden toiminnan käynnistämisessä ja ylläpitämisessä. (Yhteistyökumppanit ja tukijat n.d.) MLL:n Kainuun piirin toimintaa ohjaavat MLL:n valtakunnalliset arvot, joita ovat lapsen ja lapsuuden arvostus, yhteisvastuu, inhimillisyys ja yhdenvertaisuus. Näiden lisäksi huomioidaan paikalliset tarpeet. (Arvot 2016.)

Maahanmuuttajia Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kainuun piiri on auttanut muun muassa Mama Tree- hankkeen myötä. Hankkeen tarkoituksena on ollut kotiuttaa erityisesti naisia, jotka hoitavat lapsia kotona. Näillä naisilla on usein olematon suomen kielen taito, monet ovat myös lukutaidottomia, ja tämä voi johtaa syrjäytymiseen. Mama Tree- hankkeessa vapaaehtoiset ovat opettaneet naisille näitä taitoja. (Alhainen 2010, 100.) Kauhanen & Koukkari (2009, 21) ovat tehneet opinnäytetyön aiheesta Maahanmuuttaja kotiäitinä - Mama Treen merkitys kotoutumisessa. Opinnäytetyön tutkimuksen tuloksista tulee esille, että Mama Tree toiminnan jatkaminen on tärkeää toiminnassa mukana olleille maahanmuuttajakotiäideille saavutetun kielitaidon ylläpitämisen ja kehittymisensä vuoksi. Mama Treessa solmitut ystävyysuhteet koetaan tärkeäksi ja kontaktit säilyvät toiminnan myötä.

3 TAVOITE, TARKOITUS JA TUTKIMUSTEHTÄVÄT

Laadullisessa opinnäytetyössä puhutaan usein tutkimustehtävästä tutkimusongelman sijaan. Tutkimusongelma tai – tehtävä voi myös muuttua kesken tutkimuksen. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2014, 126–129.) Tutkimuksen tarkoitusta voidaan kuvailla neljän eri piirteen avulla, näitä kuvaavat sanat ovat kartoittava, selittävä, kuvaileva ja ennustava. (Hirsjärvi ym. 2014, 138). Tämä työ on lähinnä kuvaileva tutkimus, koska tarkoituksena on selvittää ihmisten kokemuksia.

Opinnäytetyömme tarkoituksena on kuvata MLL:n Kainuun piirin järjestämässä varaisovanhempitoiminnassa mukana olleiden maahanmuuttajaperheiden kokemuksia varaisovanhempitoiminnasta.

Opinnäytetyömme tavoitteena on tulosten pohjalta tuoda esille kehitysehdotuksia toimeksiantajalle, joka voi hyödyntää niitä toiminnan kehittämisessä. Tällä tavoin myös maahanmuuttajaperheet pääsevät todennäköisesti hyötymään esille tulleista kehitysideoistamme.

Tutkimustehtävät

1. Millaisia kokemuksia maahanmuuttajaperheillä on varaisovanhempitoiminnasta?
2. Miten maahanmuuttajaperheet haluaisivat kehittää toimintaa?

4 OPINNÄYTETYÖN TOTEUTTAMINEN

Tämä opinnäytetyö on kvalitatiivinen, eli laadullinen opinnäytetyö. Tyypillistä laadulliselle tutkimukselle on, että tutkimus on kokonaisvaltaista tiedonhankintaa, joka on koottu todellisessa tilanteessa. Laadullisessa tutkimuksessa suositaan ihmistä tiedon keruussa. Sekä tutkija että tutkittava luottaa enemmän omiin havaintoihinsa ja keskusteluihinsa kuin mittausvälineillä hankittuihin tietoihin. (Hirsjärvi ym. 2014, 164.) Tässä opinnäytetyössä aineisto kerättiin henkilökohtaisilla haastatteluilla, jota varten oli valmiita kysymyksiä, mutta tilanteessa syntyi myös spontaania keskustelua ja uusia kysymyksiä.

Laadullisen tutkimuksen objektiivisuus etenee siten, että tutkija ymmärtää haastateltavansa näkökulmat eikä lähde sekoittamaan tutkimuskohteeseensa omia näkemyksiään ja uskomuksiaan. Tutkijan pyrkimyksenä on päästä vuorovaikutukseen kohteensa kanssa. Tulkintavaiheessa aineistoa pyritään ymmärtämään ja teoriaosuus on tällöin aineiston tulkinnan, lukemisen sekä ajattelun lähtökohtana. (Laadullisen ja määrällisen tutkimuksen erot n.d.) Haastattelussa ei esitetty oletuksia, vaan vastaajat kertoivat kokemuksiaan omin sanoin. Tulosten tulkinnassa hyödynnettiin aiheesta opittua teoretietoa.

4.1 Laadullisen tutkimuksen piirteitä

Laadullisessa tutkimuksessa käytetään induktiivista analyysiä, jonka tarkoituksena on aineiston yksityiskohtainen tarkastelu teoretiedon sijaan. Aineiston hankinnassa suositaan metodeja, jossa tutkittavien näkökulmat nousevat esille. Metodeja ovat esimerkiksi teemahaastattelu, osallistuva havainnointi ja ryhmähaastattelut. Kohdejoukko valitaan tarkoituksenmukaisesti, eli ei käytetä satunnaisotosta. Tutkimus etenee joustavasti ja suunnitelmia voidaan muuttaa tarpeen vaatiessa. Käsiteltävät tapaukset ovat ainutlaatuisia, samaten aineiston tulkinnan perusteet. (Hirsjärvi ym. 2014, 164.) Myös Kananen (2008, 27) mainitsee laadullisen tutkimuksen yhdeksi tyypilliseksi piirteeksi joustavuuden, jolloin tutkimuksessa voidaan edetä tilanteen mukaan.

4.2 Aineistonkeruu

Laadullisessa tutkimuksessa tutkimusaineistona voi olla esimerkiksi vain yhden henkilön haastattelu. Aineiston koko ei ole oleellinen, koska tutkimuksen tarkoitus ei ole etsiä tilastollisia muuttujia. Kun tavoitteena on ymmärtää tutkimuskohdetta, voidaan valita jo olemassa oleva ryhmä, jonka kaikki jäsenet haastatellaan. Näin ollen aineiston koko on sama kuin tämän ryhmän jäsenten määrä. (Hirsjärvi ym. 2014, 181.) Kvalitatiivista tutkimusta voidaan kuvailla myös aineistolähtöiseksi tutkimukseksi, sillä siinä aineisto osaltaan ohjaa myös tutkimuksen tekoa (Kananen 2008, 57).

Aineisto kerättiin puolistrukturoidun haastattelun keinoin. Kananen (2008, 73) mukaan puolistrukturoidussa haastattelussa käytetään valmiita kysymyksiä, mutta vastausvaihtoehtoja ei ole annettu, joten haastateltava voi vastata vapaammin ja ennen kaikkea omin sanoin. Teemahaastattelussa aihepiirit tiedetään, joten se on tavallaan lo-makekyselyn ja avoimen haastattelun välimuoto (Hirsjärvi ym. 2014, 208). Etukäteen päätetyt teemat käydään yhdessä läpi haastateltavan kanssa, mutta niiden järjestys ja laajuus voivat vaihdella haastattelusta toiseen. Haastattelijalla ei ole valmiita kysymyksiä vaan jonkinlainen tukilista asioista joita käsitellään. (Eskola & Suoranta 2005, 86.)

Haastattelussa oli kaksi teemaa, jotka tulivat suoraan tutkimustehtävistä. Ensimmäisessä teemassa oli kysymyksiä perheiden kokemuksista varaisovanhempien kanssa olemisesta. Toisessa teemassa oli vain yksi kysymys, joka koski kehitysideoita. Kysymykset (Liite 4) pohjautuivat monikulttuurisuuteen liittyviin haasteisiin sekä aikaisempaan tutkimustietoon tukihenkilön merkityksestä. Valmiiden kysymysten lisäksi haastattelutilanteessa syntyi myös spontaaneja lisäkysymyksiä ja avointa keskustelua. Kysymykset kohdistettiin kaikille ja mikäli vain yksi henkilö vastasi, niin kysyttiin vielä erikseen uudelleen, erityisesti lapsilta. Niukkoihin vastauksiin kysyttiin tarkennusta ja hankalia termejä avattiin.

Kohdejoukkona olivat kajaanilaiset maahanmuuttajaperheet, joilla oli parhaillaan MLL:n Kainuun piirin järjestämä varaisovanhempivanhemmat. Mahdollisia haastateltavia perheitä oli kuusi, ja MLL:n edustaja otti heihin yhteyttä ja kertoi tutkimuksesta.

Yksi perheistä ei halunnut osallistua tutkimukseen ja yhden perheen varaisovanhemmuussuhde oli päättynyt, joten heitä ei pyydetty mukaan haastatteluihin. Haastateltaviksi valikoitui lopulta siis neljä perhettä, jotka kaikki myös saapuivat haastatteluun.

Perheet olivat kotoisin Afrikan ja Lähi-Idän maista. Osa oli asunut Kajaanissa jo useita vuosia, osa taas vasta vähän aikaa. Samoin varaisovanhemmuussuhteen kesto vaihteli muutamasta kuukaudesta jopa lähes kahdeksaan vuoteen. Erilaiset perhemuodot olivat edustettuna, oli ydinperheitä, yhden vanhemman perheitä ja uusperheitä. Toimeksiantajan toive oli, että lasten kokemukset saadaan myös kuuluville. Lapset osallistuivat haastatteluun yhtä perhettä lukuun ottamatta.

Haastattelun hyviä puolia on joustavuus aineistonkeruussa. Tutkija voi tarpeen mukaan täydentää aineistoaan, kun haastateltavat ovat tiedossa. Toisaalta itse haastattelu vie aikaa ja tutkijan tulee myös valmistautua siihen hyvin, joten myös tähän tulee varata oma aikansa. Haastattelussa saadut tiedot voivat olla osin virheellisiä johtuen haastattelutilanteesta, jonka haastateltava voi kokea pelottavaksi. (Hirsjärvi ym. 2014, 206.)

Ryhmähaastattelusta Kananen toteaa, että vaikka se nopeuttaakin haastatteluiden tekemistä ja täten aineistonkeruuta, ei sitä voida pitää erillisten yksilöhaastatteluiden vaihtoehtona. Ryhmä- ja yksilöhaastatteluissa saadaan erilaista tietoa, johtuen juurikin ryhmän vaikutuksesta haastattelutilanteessa. (Kananen 2008, 75.) Ryhmähaastattelussa osallistujat saattavat kysellä tarkentavia kysymyksiä toisiltaan, vastustaa muiden näkemyksiä tai johdattaa oma-aloitteisesti keskustelua. Ryhmähaastattelussa ovat usein aiheena henkilökohtaisten teemojen sijasta yleisemmät, ei-henkilökohtaiset aiheet. (Ruusu vuori, Nikander & Hyvärinen 2010, 217.) Ryhmän koko asettaa rajoituksen aiheen herkkätuntoisuudelle. Vaativia ja arkoja aiheita kannattaa käsitellä pienemmissä ryhmissä, mikä tulee huomioida jo suunnitteluvaiheessa (Kylmä & Juvakka 2007, 84). Haastattelutilanteessa haastateltavat keskustelivat keskenään suomeksi, välillä myös omalla kielellään silloin kun joku ei ymmärtänyt kysymystä. Mielenpitoet olivat pääosin yhteneväisiä, lähinnä syntyi keskustelua lasten ja vanhempien välillä eri tapahtumien ajankohdista.

Opinnäytetyön tutkimuskohteena olivat perheet, eli haastattelutilanteessa oli mukana useampia ihmisiä kerrallaan. Etukäteen ei tiedetty, montako henkilöä paikalle on tulossa, mahdollista olisi ollut myös, että haastattelussa olisi vain yksi vanhempi. Kaikissa haastatteluissa oli kuitenkin useampi ihminen. Haastattelijoita oli kaksi, joten vuorot jaettiin niin, että toinen oli päähaastattelija ja toinen tarvittaessa täydensi kysymällä lisäkysymyksiä tai tarkentamalla. Kumpikin toimi siis päähaastattelijana kahdelle perheelle. Tämä oli toimiva ratkaisu, koska haastatteluissa nousi esille asioita, joita etukäteen laadituissa kysymyksissä ei ollut. Perheille kerrottiin alussa, kumpi hoitaa haastattelun. Sivuroolissa ollut haastattelija pystyi myös päähaastattelijaa paremmin tarkkailemaan kaikkien osallistumista. Varsinainen havainnointi jätettiin kuitenkin pois.

Haastattelut toteutettiin toukokuussa kahtena iltapäivänä MLL:n Kainuun piirin toimistolla, joka oli useimmille perheille tuttu paikka. Tarjolle oli varattu teetä, mehua ja keksejä tarkoituksena luoda rennompaa ilmapiiriä ja samalla myös kiittää perheitä haastatteluun osallistumisesta. Haastattelutilanteessa selvisi, etteivät perheet olleetkaan saaneet laadittua tiedotetta opinnäytetyössä, joten ensi alkuun tiedote (Liite 2) ja suostumuslomake (Liite 3) käytiin yhdessä läpi varmistaen, että he ymmärsivät mistä oli kyse. Haastattelun nauhoitus selitettiin ja perusteltiin, korostaen haastateltavien anonymiteettiä läpi tutkimuksen. Ennen nauhoitettavaa haastattelua kysyttiin muutama taustakysymys perheiden alkuperämaasta sekä Suomessa asumisen ja varaisovanhemuussuhteen kestosta. Nämä tiedot eivät vaikuttaneet haastattelun tekemiseen, mutta auttoivat aineiston tulkinnassa.

Haastattelukielenä käytettiin suomea. Haastateltavien suomen kielen taito oli vaihtelevaa, mutta tarpeen tullen selitimme asiat yksinkertaisemmin. Perheenjäsenet myös auttoivat toisiaan, usein lapset ymmärsivät paremmin. Tilanteessa, jossa yksi perheenjäsenistä ei puhunut suomea, toinen tulkkasi hänelle kysymykset ja hänen vastauksensa takaisin haastattelijoille.

Osa haastateltavista jännitti enemmän kuin toiset, lapset olivat varsin ujoja eivätkä oma-aloitteisesti juuri puhuneet. Ajankohtana myöhäinen perjantai-iltapäivä näkyi ehkä hieman väsymyksenä osalla haastateltavista. Yleisesti ottaen ilmapiiri oli kuitenkin mukava ja rento, ja avointa keskustelua syntyi haastateltavien ja haastattelijoiden välille.

Lapsia haastateltaessa tulee olla erityisen huolellinen. Haastattelutilanne voi olla lapselle pelottava. Uudet ihmiset, mahdollisesti vieras tila ja uudenlaiset tehtävät jännittävät. On tärkeää antaa lapselle aikaa rauhoittua ja tutustua tilanteeseen. Lapset voivat tulkita ohjeita eri tavalla, ja osa lapsista saattaa toimia tavalla, jonka hän arvelee olevan suotavaa ja haastattelijan odottamaa. Kun lapsi on tutkimuskohteena, tulee kiinnittää erityistä huomiota siihen, että tilanteesta jää lapselle positiivinen mielikuva, kiittäminen ja kehuminen auttavat tässä. (Ruoppila 1999, 38-39.)

Yhtä perhettä lukuun ottamatta lapset olivat mukana, ja myös kaikki nämä perheet antoivat suostumuksensa siihen, että lapset osallistuvat tutkimukseen. Lasten iät vaihtelivat esikoululaisesta lähes täysikäiseen. Haastattelutilanne selvästi jännitti osaa lapsista, eivätkä he oma-aloitteisesti kovin paljon vastailleet. Tämän vuoksi osa kysymyksistä toistettiin vanhempien vastausten jälkeen ja osoitettiin suoraan lapsille. Näin saatiin myös lasten kokemukset mukaan. Osa lapsista puolestaan kertoi asioita oma-aloitteisestikin. Nuorimpia lapsia varten oli varattu mahdollisuus piirtää kokemuksistaan, mutta vain yksi lapsi halusi piirtää.

4.3 Analysointimenetelmä

Aineiston analysoiminen on aineistolähtöistä laadullisessa tutkimuksessa. Analysoinnissa jäsennellään aineistosta teemat, jotka ovat tutkittavan ilmiön kannalta merkityksellisiä (Aaltola & Valli 2001, 68). Laadullisessa tutkimuksessa tulee vastaan paljon valintoja tutkimuksen eri vaiheissa. Kananen (2008, 57-58) neuvoo käyttämään tutkimuksen suunnitteluvaiheessa Mind Map-tekniikkaa tutkittavan ilmiön hahmottamiseen sekä selkeää tutkimussuunnitelmaa ja –aikataulua, joka helpottaa tutkimuksen tekemisen jäsentämistä.

Ennen kuin varsinaista analyysiä aloitetaan, tulee aineisto tarkistaa mahdollisten virheellisyyksien tai puutteiden varalta. Aineisto on myös järjestettävä, jotta analyysi on mahdollista tehdä. (Hirsjärvi, Remes & Sajavaara 2015, 221-222). Analyysin etene- miseen vaikuttaa se, ohjaako analyysiä aineisto, ennalta valitsemat kategoriat, käsitteet, teemat tai käsitejärjestelmä (Kyngäs & Vanhanen 1998, 5). Haastatteluiden nauhoitukset tallennettiin ja nimettiin aikajärjestyksessä. Litteroitu aineisto tarkastettiin,

jotta voitiin varmistua, että kaikki haastattelut ovat mukana. Aineisto järjesteltiin teemoittain, ja näiden pohjalta aloitettiin analysointi.

Litteroinnilla tarkoitetaan tekstimuotoon muutettua haastatteluaineistoa. Litteroinnissa läpi käydystä tutkijan ja tutkimusaineiston välillä käydystä vuoropuhelusta on hyötyä, kun tutkija arvioi tutkimuksen edetessä aineiston ja tulkinnan riittävyttä tutkimusongelman kannalta. (Vilka 2015, 137.) Litterointi voidaan tehdä kahdella eri tavalla. Menetelminä voidaan käyttää joko kerättyä aineistoa tai valikoimalla aihealuetta esimerkiksi teema-alueiden mukaisesti. Ennen kuin litterointia ryhtyy tekemään, on tiedettävä, minkälaista analyysiä aikoo tehdä ja aiotaanko aineiston analyysissä käyttää tietokoneille suunniteltua analyysiohjelmaa. (Hirsjärvi ym. 2015, 221–222.)

Tämän opinnäytetyön analysoinnissa käytettiin induktiivista eli aineistolähtöistä analysointimenetelmää. Tällöin teoreettiset käsitteet syntyvät aineiston pohjalta (Kananen 2008, 90). Sisällön analyysi perustuu tulkintaan ja päättelyyn, jossa lähdetään liikkeelle empiirisestä aineistosta edeten käsitteellisempää näkemystä tutkittavasta ilmiöstä (Eskola & Suoranta 2000, 19). Tutkija tulkitsee havaintomateriaaliaan ja nostaa esille merkittäväksi katsottavia teemoja käyttämällä apuna analyysiä sekä vertailevia muistinpanoja, jotka hän muotoilee yleisemmiksi luokittelukategorioiksi. Tämän jälkeen tutkija seuroi tutkittavan asian kannalta merkitykselliset avainkategoriat, terästä niitä teoreettisesti täsmentyneen havaintoaineistonsa avulla ja päätyy lopulta prosessissaan selitysmalleihin ja teoreettiseen pohdiskeluun. (Hirsjärvi ym. 2015, 266.)

Janhosen & Nikkosen (2003, 25) mukaan analyysiyksikkönä voidaan pitää esimerkiksi aineistoyksikköä, kuten dokumenttia tai aineiston yksikköä, kuten sanaa tai lausetta. Ennen analyysiprosessin aloittamista on olennaista, että analyysiyksikkö on määritetty, oli kyseessä sitten aineisto- tai teorialähtöinen sisällönanalyysi. Analyysiyksikön määrittelyssä ratkaisevia tekijöitä ovat aineiston laatu ja tutkimustehtävä. Analyysiyksikkönä on tavallisimmin käytetty aineiston yksikköä, joka voi olla sana, lause, lauseen osa, ajatuskokonaisuus tai sanayhdistelmä.

Analyysiyksiköksi muodostuivat haastateltavien ilmaisut ja lauseet, jotka vaihtelivat kokonaisista virkkeistä muutaman sanan lauseisiin. Nämä luokiteltiin erilaisiin alaluokkiin, joista sitten yhdisteltiin isompia kokonaisuuksia.

Kohdejoukko oli kooltaan melko pieni, mutta haastattelujen jälkeen todettiin, että aineistoa syntyi riittävästi. Haastattelut nauhoitettiin, joten analysoiminen aloitettiin purkamalla haastattelut sanasta sanaan. Litteroitu aineisto kirjoitettiin puhtaaksi ja lopullista aineistoa syntyi kahdeksan sivua. Koska haastatteluissa oli mukana useampia henkilöitä ja myös työn tekijöinä oli kaksi henkilöä, aineiston tulkintaa helpotettiin erottamalla kursiivilla ja lihavoinnilla perheen aikuisten ja lasten sanomiset.

Puhtaaksikirjoittamisen jälkeen aineistoa luettiin moneen kertaan läpi, ja sieltä alleviivattiin olennaisia asioita niiden alkuperäisessä sanamuodossaan. Tämän jälkeen ne kirjoitettiin pelkistetyssä muodossa paperille ja alettiin luokitella teemojen mukaan. Tutkimustehtävän mukaisesti aineistosta haettiin maahanmuuttajaperheiden kokemuksia. Nämä kokemukset luokiteltiin yhteisen otsikon alle aihepiirin mukaan. Pääluokiksi muodostuivat lopulta perheiden varaisovanhemmalta saama tuki jokapäiväisessä elämässä, sosiaalinen tuki ja kulttuurinen tuki. Tarkemmin luokittelu esitellään liitteessä (Liite 5).

5 TUTKIMUSTULOKSET JA JOHTOPÄÄTÖKSET

Aineistosta käy ilmi, että varaisovanhemman merkitys maahanmuuttajaperheelle on suuri. Kokemukset varaisovanhemmasta ovat myönteisiä, kehitys- tai parannusideoita ei juuri tullut. Perheet ovat tyytyväisiä saamaansa tukeen ja kokevat, että varaisovanhempi auttaa aina kun häntä tarvitaan ja on tukena koko perheelle. Tulokset esitellään tässä haastattelukysymysten mukaisesti.

5.1 Millaisia kokemuksia teillä on varaisovanhempitoiminnasta?

Perheet kokevat, että varaisovanhempi on koko perheen tukena, vaikka pääpaino olisikin lasten kanssa vietetyssä ajassa. Erään perheen vanhempi kertoi, että hän oli olettanut varaisovanhemman viettävän aikaa vain lasten kanssa, ja oli yllättynyt myönteisesti siitä, että varaisovanhemmalla riittää aikaa ja kiinnostusta myös perheen aikuisille. Lapsille on tärkeää, että heillä on varaisovanhempi, koska omat isovanhemmat joko asuvat kaukana tai heitä ei tunneta.

5.2 Mitä positiivista varaisovanhempi on tuonut elämäänne?

Kokonaisuudessaan maahanmuuttajaperheet, joilla on MLL:n Kainuun piirin järjestämä varaisovanhempi, ovat hyvin tyytyväisiä. Erityisesti perheet, joissa suhde varaisovanhempaan on kestänyt jo vuosia, varaisovanhempi koetaan osana perhettä. Perheet toivat esille molemminpuolisen kiintymyksen varaisovanhemman ja perheen välillä. Perheet käyttivät varaisovanhemmista nimitystä mummu ja ukki, joka myös viittasi läheiseen suhteeseen. Eräs lapsista kertoo olevan hyvä asia, että he saavat jatkaa varaisovanhemman kanssa, koska varaisovanhempi pitää heistä ja he mummosta. Lapsista on mukavaa, kun he pääsevät varaisovanhemman luokse tai tämä tulee kotiin hoitamaan heitä.

"Koska se tykkää meistä ja mekin tykkää hänestä."

"Hän merkitsee meille tosi paljon, hän tuli niinku perheeksi."

”Niin että niinku... että se on hyvä että me jatkaa mummon kaa. Koska se tykkää meistä ja mekin tykkää hänestä.”

Varaisovanhempi kertoo perheelle tapahtumista, jotka voisivat kiinnostaa lapsia tai koko perhettä ja vie heitä niihin. Perheet kokivat, että varaisovanhempi on paikalla, kun häntä tarvitaan ja auttaa aina. Eräs perhe oli saanut varaisovanhemmalta apua auton mennessä rikki. Varaisovanhempi saattaa myös soittaa ja kysyä kuulumisia muuten vain. Myös kielitaito kehittyy pikkuhiljaa arjessa, kun varaisovanhemman kanssa puhutaan suomea.

”Jos minä kysyn, aina hän neuvoa minua. Mitä pitää tehdä.”

”Hän käy aina, jos minä tarvitsen apua.”

5.3 Mitä olette tehneet varaisovanhemman kanssa?

Varaisovanhempi hoitaa lapsia tarvittaessa, vie lapsia retkille, museoihin, ravintolaan ja mökille. Myös aikuiset ovat päässeet kokemaan suomalaisen kesämökkikulttuurin. Eräs perhe kertoi, että varaisovanhemman mukana he ovat käyneet myös kirkossa. Yhteinen ajanvietto koko perheen kanssa on ollut esimerkiksi yhteiset ateriat varaisovanhemman luona.

Lasten kokemukset varaisovanhemmuudesta painottuivat yhteiseen tekemiseen ja uusiin kokemuksiin. Varaisovanhempi oli vienyt lapset eläinpuistoon, jossa lapset olivat saaneet nähdä eläimiä, joita eivät koskaan aikaisemmin olleet nähneet. Mökillä lapset ovat saaneet paistaa makkaraa ja kalastaa. Lapset kertoivat myös varaisovanhemman auttavan heitä koulutehtävissä ja kokeisiin valmistautumisessa, koska vanhempien kielitaito ei aina ole riittänyt tehtävien ymmärtämiseen. Varaisovanhemman kanssa lapset tekevät myös aivan tavallisia arkisia asioita, kuten ulkoiluttavat koiraa, pelaavat pelejä ja istuttavat kukkia. Lapset ovat olleet varaisovanhemman luona yökylässä ja pitäneet siitä paljon.

”Hän esimerkiksi auttaa paljon, jos mulla on menoa tai asioita, silloin hän hoitaa lapset myös.”

”Me mentiinkin hänen mökille. Paistettiin makkaraa, se oli kiva.”

”Se auttaa minua aina kokeissa. Kun iskä ja äiti ei ossaa niin hyvin suomea.”

Varaisovanhempi muistaa lasten syntymäpäivät ja tulee juhliin, sekä muistaa lapsia myös jouluna. Perheet kokivat tämän tärkeäksi, koska omaa sukua ei ole lähellä. Myös lapsista on mukavaa saada lahjoja juhlapäivinä.

5.4 Mikä merkitys varaisovanhemmalla on ollut kotoutumisessa?

Perheet kertovat, että erityisesti alkuvaiheessa, kun on juuri saavuttu paikkakunnalle, on kaikki uutta ja tuntematonta. Tutustuminen suomalaisiin on vaikeaa, koska ei osata suomen kieltä ja suomalaiset ovat hiljaisia, eivätkä helposti puhu tuntemattomille, etenkin vieraasta kulttuurista tuleville. Eräs perhe kertoi, kuinka heidän kulttuurissaan voidaan ystävystyä vaikka heti, mutta Suomessa ei toimita niin. Vanhempi voi olla myös yksin lasten kanssa, omat sukulaiset ovat kaukana tai heitä ei ole. Varaisovanhempi auttaa asioiden hoitamisessa, muun muassa pankkiasioissa. Suomalainen terveydenhuoltokaan ei ole aluksi tuttu, joten varaisovanhemman apua on tarvittu sairastapauksissa. Varaisovanhempi kertoo suomalaista tavoista ja kulttuurista ja auttaa lisäämään sosiaalisia kontakteja. Varaisovanhempi on ensimmäinen askel tutustumisessa suomalaisiin ihmisiin ja perheet ovat kokeneet, että heillä on nyt joku heitä varten, joku johon voi luottaa. Osa perheistä on kokenut epäystävällisyyttä suomalaisten osalta, esimerkiksi naapuri ei vastaa tervehdyksiin. Siksi on tärkeää, että heillä on myös ystävällisiä suomalaiskontakteja.

”Joo, mä halusin sanoa, että se autto paljon, koska en tuntenut ketään, mä olin yksin täällä.”

”Ja joskus kun kirje tulee postista ja vaikea... hän selittää, auttaa.”

5.5 Mitä eroja olette huomanneet suomalaisen ja oman kulttuurinne välillä?

Perheet kertoivat, että ero suomalaisen ja heidän oman kulttuurinsa välillä on paikoi-
tellen todella suuri, mutta he eivät kokeneet, että kulttuurierot tuottaisivat hankaluuksia
varaisovanhemman kanssa. Varaisovanhempi on tutustuttanut perheitä suomalaiseen
kulttuuriin ja tapoihin ja auttanut myös suomen kielessä. Perheet ovat kertoneet
omasta kulttuuristaan ja elämästään, jakaen näin kokemuksia. Eräs perhe kertoi,
kuinka varaisovanhempi auttaa heidän lapsiaan oppimaan sekä suomen kieltä että
kulttuuria kuvien kautta. Osalla perheistä on nuorempia lapsia, jotka ovat eläneet käy-
tännössä lähes koko ikänsä suomalaisessa kulttuurissa. He kertoivat, että he tietävät
oman kulttuurinsa olevan erilainen kuin suomalainen kulttuuri, mutta he eivät varsinais-
esti tunne sitä.

”Meillä ei ole ollenkaan tullut ongelmaa. Hän kunnioittaa meidän uskontoa.”

”Me pärjäämme yhdessä, hän on tottunut meidän kulttuuriin.”

5.6 Miten varaisovanhempitoimintaa voisi kehittää eteenpäin?

Perheet ovat olleet tyytyväisiä varaisovanhempaan ja hänen antamaansa apuun ja
tukeen. Erityisesti pitkään varaisovanhemman kanssa olleet perheet eivät kaivanneet
mitään lisää. Eräs perhe kertoi, että heillä on kaikki hyvin varaisovanhemman kanssa,
mutta jollakin toisella perheellä voi olla toisin. Perheessä, jossa varaisovanhempi oli
ollut vasta jonkin aikaa, oli toive, että varaisovanhempi kävisi useammin ja että olisi
mukavaa tutustua myös varaisovanhemman sukulaisiin. Eräs perhe esitti huolensa
siitä, menettävätkö he varaisovanhempansa sitten, kun lapset kasvavat isoiksi.

”Emme voi pyytää enemmän. Se on jo paljon meille.”

”Meillä on kaikki hyvin, mutta muilla perheillä voi olla erilainen.”

Tulosten perusteella maahanmuuttajaperheet ovat tyytyväisiä varaisovanhemman kanssa toimimiseen. Varaisovanhempi on tukena arkisissa asioissa ja auttaa kun perheillä on tarvetta. Lapset saavat kokea varaisovanhemman kanssa uusia elämyksiä ja tehdä tavallisia arkisia asioita, joita isovanhemmat ja lastenlapset keskenään tekevät. Varaisovanhemmuus on myönteinen asia sekä perheille että varaisovanhemmille. Perheiden kokemus varaisovanhemman merkityksestä kotoutumiseen on suuri. Johdopäätöksenä voi vetää, että varaisovanhempia tarvitaan myös jatkossa.

Kehitysehdotuksia perheet eivät juurikaan esittäneet, koska he kokivat, että heillä on kaikki hyvin, eivätkä voisi enempää pyytää. Eräs perhe toivoi, että voisivat tutustua myös varaisovanhemman sukulaisiin. Perhe, jossa varaisovanhempi oli ollut vasta vähän aikaa, toivoi, että varaisovanhempaa voisi tavata useammin. Tästä voisi päätellä, että varaisovanhemman ja perheen välille syntyvän, molemmille sopivan kanssakäymisen muodostuminen voi viedä aikaa.

Työn tuloksia voidaan hyödyntää tulevissa, aiheeseen liittyvissä opinnäytetöissä. MLL:n Kainuun piiri voi hyödyntää saadun palautteen ja kehitysideat toiminnan ylläpitämisessä. Myönteiset kokemukset toiminnassa mukana olleilta perheiltä voivat rohkaista myös uusia perheitä ja varaisovanhempia tulemaan mukaan toimintaan. Myös nykyiset varaisovanhemmat hyötyvät tuloksista, koska näkevät oman toimintansa mielekkyyden ja tärkeyden maahanmuuttajaperheille.

6 TULOSTEN TARKASTELU

Tulosten tarkastelussa peilaamme saamiamme tuloksia aikaisempaan tutkimustietoon. Tarkastelu esitellään luokittelussa muodostuneiden pääluokkien mukaan.

6.1 Tuki jokapäiväisessä elämässä

Perheet toivat esille sen, kuinka varaisovanhempi kertoo heille tapahtumista, jotka voisivat kiinnostaa lapsia tai koko perhettä. Lapset viettävät mielellään aikaa varaisovanhemman kanssa, ja saavat uusia kokemuksia. Puumalaisen (2008, 41,45) mukaan varaisovanhemmille lasten kanssa tekeminen ja yhdessä vietetty aika ovat hyvin tärkeitä.

Isovanhempitoiminnalla on selkeä yhteiskunnallinen vaikutus maahanmuuttajaperheille laajemmassa mittakaavassa ajatellen. Toiminnassa mukana oleminen lisää jokaisen osallistujan hyvinvointia ja erityisesti lasten identiteetin kehitykselle toiminnalla on merkitystä. Vahvalla monikulttuurisella identiteetillä on helpottava vaikutus lasten myöhempää elämänvaihetta ja ongelmien syntymistä ajatellen. Isovanhempien tuki on erittäin arvokasta lasten koulumenestyksen kannalta, koska vanhempien apu koulunkäynnin tukemiseen saattaa olla rajallinen. (Irant-Lindqvist 2009, 51.) Perheiden lapset kertoivat varaisovanhemman auttavan heitä kotitehtävissä ja kokeisiin valmistautumisessa, koska vanhempien kielitaito ei aina riitä.

6.2 Sosiaalinen tuki

Varaisovanhempaan tutustumisen ja hänen kanssaan vietetyn ajan myötä perheen sosiaalinen ympäristö on kasvanut. Myös Kauhasen & Koukkarin (2009, 20) opinnäytetyössä Mama Tree-hankkeessa mukana olleet maahanmuuttajaäidit kokivat sosiaalisen elinympäristön laajenemisen tapaamisten myötä. Sosiaalisten suhteiden luominen ja kielen oppiminen koettiin myös tärkeäksi.

Maahanmuuttajaperheen kotoutuminen uuteen kotimaahan on helpompaa, kun tukena on suomalaisia ystäviä. Laajeneva ystäväpiiri tutustuttaa myös suomalaisia maahanmuuttajiin, mikä omalta osaltaan vaikuttaa yleiseen asenteeseen, jolla maahanmuuttajiin suhtaudutaan. (Irant-Lindqvist 2009, 52.) Maahanmuuttajaperheiden on ollut haastavaa tutustua suomalaisiin, koska monet suomalaiset suhtautuvat heihin epäluuloisesti eikä esimerkiksi naapuri tervehdi. Varaisovanhempi voi olla ensimmäinen ystävällinen kontakti suomalaisiin ja se antaa perheelle tunteen siitä, että heillä on joku, johon he voivat luottaa. Varaisovanhempi auttaa myös ymmärtämään suomalaisen kulttuurin piirteitä. Maahanmuuttajaperheet kokevat varaisovanhempitoiminnan hyödyn kokonaisvaltaisena voimavarana. Salmisen (2014, 22) opinnäytetyössä suurin joukko haastattelussa olevista maahanmuuttajaperheistä olivat toiveikkaita ystäväpiirin laajenemisen suhteen. Toisaalta maahanmuuttajaperheet kokivat, että suomalaisiin on vaikea ottaa kontaktia, koska suomalaiset alkavat hitaasti juttelemaan heidän kanssaan.

Perheet kokevat sosiaalisten suhteiden kodin ulkopuolella olevan vähäisiä. Suomalaisia tuttavuuksia heillä ei varaisovanhemman lisäksi juurikaan ole. Iranta-Lindqvist (2009, 36) toteaa opinnäytetyössään Niemelään (2002) viitaten, että vieraaseen kulttuuriin muuttaessaan ihmiset joutuvat arvioimaan omaa identiteettiään vähemmällä tuella. Kun ihmisillä on luja sosiaalinen verkosto erilaisia tuttavuuksia, sitä paremmin he pystyvät muokkaamaan identiteettiään. Maahanmuuttajien on erittäin tärkeää löytää valtaväestöön kuuluvia ystäviä, joiden avulla he pääsevät sisälle suomalaisuuteen. Sitä kautta heille avautuu uutta ymmärrystä eri kulttuureista tulevien ihmisten kesken.

Varaisovanhempitoiminnalla voidaan edistää maahanmuuttajaperheen kielen oppimista ja sitä kautta Suomeen kotoutumista. (Palo-Parkkinen 2015, 40.) Varaisovanhempi ei varsinaisesti opeta suomea, mutta perheet puhuvat varaisovanhemman kanssa suomea ja sen myötä kielitaito paranee ja sanavarasto laajenee. Kotoutumisessa varaisovanhempi auttaa käytännön asioiden hoidossa, kulttuuriin tutustumisessa ja olemalla läsnä ja tukena, kun sosiaalista tukiverkkoa ei vielä muuten ole.

6.3 Kulttuurinen tuki

Vakaumuksen ja kulttuurin kunnioittamisella on suuri merkitys. Asioista uskalletaan puhua suoraan, kun luottamus ja avoimuus säilyvät. (Irantala-Lindqvist 2009, 48.) Maahanmuuttajaperheen kulttuuriin voi liittyä salaisuuksia, joista halutaan vaieta. Varaisovanhemmille selviää ajan kuluessa, millaiset asiat perheille ovat arkoja asioita keskusteltavaksi. Perheille kannattaa antaa aikaa ja tilaa kertoa heille mieltä askarruttavista asioista. (Palo-Parkkinen 2015, 27.) Maahanmuuttajaperheet ovat kokeneet, että varaisovanhemmat kunnioittavat heidän kulttuuriaan ja kunnioitus on molemminpuolista. Kulttuurillisia eroja on, mutta tuloksista ei selviä, ovatko ne vaikuttaneet perheiden ja varaisovanhemman väliseen suhteeseen.

7 POHDINTA

Valitsimme varaisovanhemmuuden opinnäytetyömme aiheeksi, koska lasten ja perheiden hyvinvointi on meille tärkeä asia. Myös aiheen ajankohtaisuus kiinnosti, sekä myös maahanmuuttajien kohtaamiseen liittyvät mahdolliset haasteet. Opinnäytetyö käynnistyi syksyllä 2015 aiheanalyysin myötä. Kävimme toimeksiantajan luona keskustelemassa heidän toiveistaan ja tavoista toteuttaa opinnäytetyö. Opinnäytesuunnitelma hyväksyttiin maaliskuussa 2016 ja varsinainen työstäminen tapahtui kevään ja kesän aikana. Valmis työ esitettiin elokuussa 2016. Pohdinnassa käsittelemme opinnäytetyön luotettavuutta, eettisiä kysymyksiä ja omaa ammatillista kehittymistämme.

7.1 Luotettavuus

Tutkimuksen tekijällä on henkilökohtainen vastuu koskien yksilöllistä eettistä päätöksentekoa, koska eettisiä säädöksiä ei voi laatia koskemaan jokaista yksittäistä tapausta. Tutkijalla pitää olla tarvittava taito ja osaaminen, koska hänen tulee hallita tutkimuksessa kerättävä aineisto ja osata analysoida luotettavasti ja kertoa tuloksista noudattaen tieteenalansa eettisiä käytäntöjä. (Tutkimuksen eettiset kysymykset n.d.) Haastattelussa tutkittava voi antaa niin sanotusti sosiaalisesti suotavia vastauksia, joten haastattelijan tulisi osata tulkita vastauksia mahdollisten kulttuuristen ja yhteiskunnallisten odotusten ja normien valossa (Hirsjärvi ym. 2015, 207). Haastattelimme yhtä perhettä kerrallaan, jolloin mahdolliset sosiaaliset paineet eivät vaikuttaisi yhtä paljon. Haastatteluissa perheet eivät maininneet mitään kielteistä asiaa varaisovanhemman kanssa olemisesta, samoin kehitysideat toiminnan parantamiseksi jäivät pääosin saamatta. Voi olla, että kulttuuritaustalla oli merkitystä siinä, ettei haastattelussa haluta sanoa mitään kielteistä. Toisaalta perheet vaikuttivat olevan aidosti tyytyväisiä ja kiintyneitä varaisovanhempaansa.

Jotta tutkimuksen tuloksia voisi käyttää asianmukaisesti, tulee sen täyttää määrätyt kriteerit luotettavuuden suhteen (Hirsjärvi ym. 2015, 182). Laadullisen opinnäytetyön luotettavuuskriteerit ovat uskottavuus, siirrettävyys, vahvistettavuus ja refleksiivisyys. Uskottavuudella tarkoitetaan tutkimuksen ja tutkimustulosten uskottavuutta ja sen

osoittamista tutkimuksessa. Tutkimuksen tekijän on varmistettava, että tutkimuksen tulokset ovat yhteneväiset tutkimukseen osallistuneiden henkilöiden kanssa tutkimuskohteesta. (Kylmä & Juvakka 2007, 128.) Tuomi & Sarajärvi (2009, 138) ovat todenneet Parkkilaan, Välimäkeen ja Routasaloon (2000) viitaten, että uskottavuudella tarkoitetaan tutkimukseen osallistuneiden riittävää kuvausta ja arviota totuudenmukaisuudesta kerätyssä aineistossa. Olemme pyrkineet lisäämään työmme luotettavuutta kertomalla opinnäytetyömme eri vaiheista, erityisesti aineiston keräämisestä sekä analysoinnista. Tutkimustuloksissa olemme käyttäneet suoria lainauksia aineistosta.

Kylmä & Juvakka (2007, 129) viittaavat Lincolniin & Cubaan (1985) todetessaan, että laadullisen tutkimuksen luotettavuutta voidaan arvioida siirrettävyyden avulla, jolla tarkoitetaan tutkimuksen tulosten siirrettävyyttä muihin vastaavanlaisiin tilanteisiin. Tutkimuksen tekijän tulee antaa riittävästi kuvailevaa tietoa sekä tutkimukseen osallistujista että ympäristöstä, jotta lukija voi tarkastella tulosten siirrettävyyttä. Opinnäytetyömme tulokset eivät täysin ole siirrettävissä toiseen tutkimusympäristöön, koska tutkimuskohteena olevat maahanmuuttajat ovat kertoneet yksilöllisiä kokemuksia varaisovanhemmudesta.

Kylmä & Juvakka (2007, 129) ovat todenneet Yardleyhin (2000) viitaten, että vahvistettavuus liitetään koko tutkimusprosessin kulkuun ja se edellyttää kirjaamista tutkimusprosessissa niin, että tutkija voi pääpiirteissään seurata prosessinsa kulkua. Malterudin (2001) mukaan kirjoittaessaan raporttia tutkimuksen tekijä hyödyntää tekemiään muistiinpanoja, esimerkiksi haastattelutilanteista. Laadullinen tutkimus pohjautuu useimmiten avoimeen suunnitelmaan ja tarkentuu tutkimusprosessin etenemisen aikana. Ideana on, että tutkija kuvaa esimerkiksi aineistoaan apuna käyttäen, miten hän on päätenyt tekemiinsä tuloksiin ja johtopäätöksiinsä. (Kylmä & Juvakka 2007, 129.) Tuomi ja Sarajärvi (2009) ovat todenneet Parkkilaan ym. (2000) viitaten, että ratkaisut pyritään esittämään niin seikkaperäisesti, että lukija voi seurata tutkijan päättelyä ja arvioida sitä.

Olemme kuvanneet raportissa aineiston kokoamiseen liittyvät asiat, sekä haastattelutilanteen ja haastattelujen kulun yleisellä tasolla. Perheiden anonymiteetin säilyttämiseksi yksittäisiä haastattelutilanteita ei ole kuvattu tarkemmin. Analyysissa olemme kertoneet, miten aineistoa on käyty läpi ja miten luokitteluihin päädyttiin.

Kylmä & Juvakka (2007, 129) toteavat Maysiin & Poperiin (2000), Malterudiin (2001) ja Horsburghiin (2003) viitaten, että reflektiivisyyden edellytyksenä on tutkimuksen tekijän tietoisuus lähtökohdistaan tutkimuksen laatijana. Tutkimuksen laatijan on kuvattava lähtökohtansa tutkimusraportissa ja arvioitava, millä tavoin hän vaikuttaa sekä aineistoonsa että tutkimusraporttiinsa.

Varaisovanhemmuus oli meille ennestään tuntematon käsite, joten ennen tutkimuksen aloittamista meidän tuli tutustua aiheeseen. Tämän esiymmärryksen kautta pystyimme ymmärtämään varaisovanhemmuuden merkityksen perheille ja varaisovanhemmille. Maahanmuuttajista meillä oli vain vähän henkilökohtaista kokemusta, joten lähdimme aineistonkeruuseen avoimella asenteella. Varsinaisessa haastattelutilanteessa pyrimme luomaan haastateltaville luottavaisen ja turvallisen olon, jotta aineisto olisi mahdollisimman todenperäinen. Toki huomioon on otettava, että kulttuuriset erot siinä, mitä voi sanoa ja mitä ei, voivat vaikuttaa saatuihin vastauksiin. Itse aineiston käsittelyssä meillä ei ollut ennakko-odotuksia tai –asenteita, jotka olisivat voineet vaikuttaa tulkintaan.

Opinnäytetyön tuloksia pystyttiin vertailemaan usean muun opinnäytetyön kanssa. Iranta-Lindqvistin (2009) tutkimus on tehty maahanmuuttajaperheen näkökulmasta ja tulokset olivat hyvin samansuuntaisia kuin meidän opinnäytetyössämme, eli varaisovanhemmalla on suuri merkitys maahanmuuttajien kotoutumiseen. Palo-Parkkisen opinnäytetyössä Varaisovanhempana maahanmuuttajaperheessä (2015) oli tutkittu varaisovanhempina toimineiden kokemuksia nimenomaan Kajaanin alueella.

Tulokset kertovat, että maahanmuuttajaperheen varaisovanhemmuudella on sekä varaisovanhemmille että maahanmuuttajaperheille ollut positiivisia vaikutuksia. Varaisovanhemmat opettavat maahanmuuttajaperheiden lapsille monia asioita, tekevät ja kokevat yhdessä ja tulevat lasten kanssa läheisiksi. (Palo-Parkkinen 2015, 37.) Kun opinnäytetyön tuloksia verrataan Palo-Parkkisen opinnäytetyön tuloksiin, voidaan todeta, että sekä varaisovanhemmat että maahanmuuttajaperheet kokevat varaisovanhemmuuden myönteisenä asiana. Maahanmuuttajaperheille varaisovanhempi on erittäin merkittävä asia kotoutumisessa uuteen kulttuuriin.

Tieteellinen tutkimusprosessi etenee vaiheittain ja prosessi noudattaa tiettyä etene- mistapaa. Tutkimusaiheen perehtymisestä edetään tutkimuksen raportoimiseen väli- vaiheiden kautta. Tutkimus aloitetaan aiheenvalinnalla ja perehtymisellä aiheeseen aikaisemmin tehdyn tutkimuksen pohjalta. Saatu käsitys tutkimusaiheesta ja tutkimus- kysymyksistä muotoillaan tutkimussuunnitelmassa kirjalliseen muotoon. Tutkimus- suunnitelma on tutkimusprosessin vaihe, jossa yksityiskohtaisesti suunnitellaan tutki- muksen lähtökohdat, toteuttaminen ja raportoiminen. Se ohjaa tutkimusta eteenpäin ja voi muuttua tutkimuksen aikana. Tutkimuksen toteuttamisvaiheessa toteutetaan käytännössä suunniteltu aineistonkeruu sekä aineiston analyysi ja analyysin pohjalta muodostuvat johtopäätökset. Tutkimustulokset ja niiden saamiseen liittyvät lähtökoh- dat raportoidaan kirjallisessa muodossa. (Tutkimusprosessi, 2010.) Raportin perus- teella lukijan tulee saada käsitys siitä, millä tavoin tieto on hankittu ja kuinka luotetta- vasta tiedosta on kysymys (Metsämuuronen 2008, 58).

Opinnäytetyö toteutettiin pääosin tutkimussuunnitelman mukaisesti. Haastatteluissa käytettäviä kysymyksiä muokattiin vielä jonkin verran. Tyypillistä laadulliselle tutkimuk- selle on, että suunnitelmat voivat muuttua matkan varrella, näin kävi myös tässä opin- näytetyössä. Emme esimerkiksi tehneet erillistä havainnointia haastattelutilanteessa, vaikka se oli alun perin ajatuksena. Lasten haastattelemisen päätettiin alun perin jät- tää pois eettisistä syistä, mutta koska toimeksiantajan toive oli kuulla erityisesti lasten kokemuksia, otettiin lapset mukaan tutkimukseen. Aikataulutuksen suhteen monissa vaiheissa meni paljon vähemmän aikaa, kuin etukäteen oli suunniteltu. Raportointia tehtiin aina työn edetessä, ja luokittelun selkeyttämiseksi tehtiin taulukko.

7.2 Eettiset kysymykset

Tutkimusprosessin kaikkiin vaiheisiin liittyy eettisiä näkökulmia. Tutkimusetiikalla tar- koitetaan sitä, että tutkimuksen suunnittelussa, toteuttamisessa ja raportoimisessa noudatetaan tiedeyhteisön hyväksymien tapojen noudattamista. Useissa tutkimuk- sissa tutkija joutuu pohtimaan eettisiä valintoja, esimerkiksi käsitellessään henkilökoh- taisia tietoja sisältäviä aineistoja. (Tutkimusprosessi, 2010.) Tutkimuksen lähtökoh- tana tulisi olla ihmisarvon kunnioittaminen. Tämä tarkoittaa sitä, että haastateltavalla tulee olla valinnanvapaus siinä, osallistuuko tutkimukseen vai ei ja että tutkimuksesta

kieltäytymisellä ei ole vaikutuksia hänen saamaansa palveluun tai hoitoon. Suostumuksen edellytyksenä on, että henkilö on kykenevä ymmärtämään tutkimuksen kulkuun liittyvät asiat, pystyy tekemään rationaalisia ja kypsiä arviointeja ja hän antaa suostumuksensa vapaaehtoisesti. (Hirsjärvi ym. 2015, 23–25.) Eettisyyttä ja samalla luotettavuutta voidaan vahvistaa sillä, että tutkittava saa lukea tutkijan tekemät tulkinat aineistosta, jolloin hän voi varmistua todenperäisyydestä (Kananen 2008, 135).

Opinnäytetyön tiedotteessa (Liite 2) kerroimme vapaaehtoisuudesta ja mahdollisuudesta kieltäytyä sen vaikuttamatta saataviin palveluihin. Kävimme tiedotteen ja suostumuksen läpi myös haastattelutilanteessa, koska perheet eivät olleetkaan niitä etukäteen saaneet. Tässä perheillä oli mahdollista kysyä lisää opinnäytetyöstä ja sen tarkoituksesta.

Eettisyys oli työssämme erityisen tärkeässä roolissa, koska haastattelimme ihmisiä, joille suomi ei ole äidinkieli, sekä myös siksi, että tutkimukseen osallistui lapsia. Alustavana tietona Mannerheimin Lastensuojeluliitolta oli, että osa maahanmuuttajista puhuu jo aika hyvin suomea ja tulemme todennäköisesti pärjäämään perheiden kanssa suomen kielellä. Näin myös oli, ja haastatteluista selvittiin hyvin. Haasteellisempaa heille oli ymmärtää opinnäytetyön tiedotteen tekstiä, jota jouduimme haastattelutilanteessa selittämään. Aineistoa purkaessa joutui välillä kuuntelemaan moneen kertaan yhtä kohtaa, jotta sai selville, mitä haastateltava todella sanoi. Pääosin vastaukset olivat kuitenkin hyvin ymmärrettävissä mahdollisista kielivirheistä huolimatta.

Haastatteluissa huomasimme, että vaikka olimmekin koettaneet muotoilla kysymykset mahdollisimman selkeiksi, jouduimme siltikin paikoitellen vielä selittämään niitä. Olimme myös olettaneet, että perheet ovat lukeneet tiedotteen ja suostumuslomakkeen ja ehkä käyneet sen läpi varaisovanhemman kanssa. Näin ei kuitenkaan ollut, joten meidän oli haastattelutilanteen alussa selvitettävä nämä asiat. Suostumusten allekirjoittaminen olikin ollut tarkoitus tehdä vasta haastattelutilanteessa. Vaikka tämä asia menikin toisin kuin olimme etukäteen suunnitelleet, se olikin loppujen lopuksi hyvä asia, koska me tiesimme opinnäytetyöstämme parhaiten ja pystyimme myös selittämään sen haastateltaville perheille.

Toimeksiantajan toiveena on kuulla erityisesti lasten kokemuksia. Kun lapsi on mukana tutkimuksessa, tulee eettisyyteen kiinnittää erityistä huomiota. Ruoppila (1999,

32,38) kirjoittaa, että ensimmäisenä tulee saada kirjallinen suostumus lapsen huoltajalta. Tutkimuksen tavoite, menetelmät ja lapsille asetetut vaatimukset tulee selittää huolellisesti. Mahdollisesti tarvitaan myös muita lupia, jos tutkimus suoritetaan vaikkapa päiväkodissa lapsia havainnoimalla. Lapsella on kuitenkin oikeus kieltäytyä tutkimukseen osallistumisesta, vaikka hänen vanhempansa olisivatkin jo antaneet luvan. Lapsille tutkimustehtävät selitetään ymmärrettävästi ja ikätasoisesti, ja tehdään harjoitustehtäviä, jotta varmistutaan, että tehtävä on ymmärretty.

Lapset olivat läsnä kuuntelemassa, kun kerroimme tutkimuksen tarkoituksesta ja käytännöstä. Kerroimme heille, että pakko ei ole osallistua, jos ei halua ja sen jälkeen kirjallinen lupa pyydettiin vanhemmilta. Kukaan lapsista ei kieltäytynyt, mutta osa oli melko hiljaa koko haastattelun ajan.

Tutkimuslupa anotaan siltä organisaatiolta, jonka asiakkaana tutkittava henkilö on. Jos tutkimuslupa tarvitaan, täytyy opinnäytetyökohtaisesti selvittää, keneltä lupaa anotaan (Opinnäytetyön eettiset suositukset n.d.). Tutkimusluvan hakemiskäytäntö vaihtelee, esimerkiksi Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymällä on valmis lomake, jolla tutkimuslupaa haetaan. (Opinnäytetyöt- ja tutkimustyöt n.d.). Tähän opinnäytetyöhön haimme tutkimusluvan (Liite 1) Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kainuun piirin toiminnanjohtajalta Seija Karjalaiselta. (Karjalainen 2015.)

7.3 Ammatillinen kehittyminen

Sairaanhoitajan osaamisvaatimuksia ovat hoitotyön asiakkuusosaaminen, terveyden edistämisen osaaminen, kliininen osaaminen, päätöksenteko-osaaminen sekä opetus- ja ohjausosaaminen. Terveystenhoitajan osaamisvaatimuksia ovat sairaanhoidollinen osaaminen, terveyden edistämisen osaaminen, yksilön, perheen, ryhmän ja yhteisön terveydenhoitotyön osaaminen, ympäristöterveyden edistäminen ja yhteiskunnallisen terveydenhoidon osaaminen. (Sairaanhoitaja- ja terveydenhoitajakoulutus 2014). Toinen meistä valmistuu sairaanhoitajaksi ja toinen terveydenhoitajaksi, joten työn tekemisessä painottuivat osittain myös erityyppiset osaamisvaatimukset.

Asiakkuusosaamista tarvittiin aineiston keruussa, koska tapasimme haastateltavat henkilökohtaisesti ja meidän tuli pystyä luomaan luottavainen ilmapiiri haastattelun onnistumista varten. Samassa tilanteessa tarvittiin myös opetus- ja ohjausosaamista, koska paikalla oli useampi henkilö ja kaikille tuli selittää, miten edetään. Terveyden edistämisen osaaminen oli tärkeää, koska meidän tuli olla valmiita perustelemaan aiheemme merkitystä. Haastattelutilanteessa pääsimmekin käyttämään perusteluja, kun eräs haastateltavista kysyi, miten opinnäytetyömme liittyy terveydenhoitajan ammattiin. Päätöksenteko-osaaminen tuli esille työn tekemisessä, kun mietittiin, mitä aineistonkeruu- ja analysointimenetelmää tullaan käyttämään. Myös aikataulujen ja muiden suunnitelmien teossa tarvittiin tätä taitoa. Terveydenhoitajan osaamisvaatimuksista tärkeässä asemassa olivat yksilön, perheen, ryhmän ja yhteisön terveydenhoitotyön osaaminen samoin kuin terveyden edistäminen.

Sairaanhoitajan ammatilliseen asiantuntijuuteen kuuluvat muun muassa yhteistyö, terveyden edistäminen ja eettinen toiminta. Sairaanhoitajan työ edellyttää yhteistyötä asiakkaiden ja heidän läheistensä kanssa ja on tärkeää hallita tasavertainen asiakaslähäinen yhteistyö. On myös tärkeä osata konsultoida muita ammattiryhmien asiantuntijoita sekä toimia konsultoitavana asiantuntijana (Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon 2006, 66).

Olemme tehneet opinnäytetyömme aikana yhteistyötä ohjaavan opettajamme, koordinoivan opettajan, toimeksiantajan edustajien ja maahanmuuttajaperheiden välillä ja koemme, että yhteistyötaidot ovat projektimme aikana kehittyneet erityisesti maahanmuuttajaperheiden kanssa työskennellessä. Maahanmuuttajaperheet ovat tulevaisuudessa asiakkaitamme ja on tärkeä osata kohdata eri kulttuureista tulevia asiakkaita. Sairaanhoitajan ammatilliseen asiantuntijuuteen kuuluu yhtenä osa-alueena monikulttuurinen hoitotyö ja sairaanhoitajan on tärkeää osata tuntea kulttuurin merkitys terveyden edistämässä ja osattava toimia monikulttuurisissa työyhteisöissä (Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon 2006, 63, 67).

Terveyden edistämistä on tukea ja aktivoida yksilöä ottamaan vastuuta terveyden, voimavarojen ja toimintakyvyn edistämässä sekä tunnistaa ja ennakoita yksilön ja yhteisön terveysongelmia (Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon 2006, 64). Opinnäytetyömme tekeminen auttoi ymmärtämään sen, kuinka tärkeää on sosiaalisen tuen merkitys ja sosiaalipalveluihin ohjaaminen erityisesti eri kulttuureista tuleville perheille.

Eettistä osaamista on vastata omasta ammatillisesta kehittämisestään ja tuntea vastuuta hoitotyön kehittäjänä (Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon 2006, 63-64). Eettiseen osaamiseen sisältyy ihmisoikeuksien ja ihmisarvon kunnioittaminen. Opinnäytetyön tekemisen myötä osaamme kohdata eri kulttuureista tulevat asiakkaat tasavertaisesti ja yksilöllisesti sekä kantaa vastuuta tekemästämme hoitotyöstä.

Terveydenhoitajan on osattava huomioida erilaiset ryhmät, kuten etniset ryhmät, maahanmuuttajat ja muuttuva yhteiskunta (Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon 2006, 89). Maahanmuuttajaperheiden kohtaaminen on nykyään terveydenhoitajan työssä arkipäivää, ja terveydenhoitajalla tulee olla valmiudet työskennellä tällaisten perheiden kanssa ottaen huomioon kulttuuriset erot ja mahdolliset ongelmat, joita voi syntyä kahden kulttuurin kohdatessa. Omakohtaisesti koemme, että opinnäytetyön tekeminen ja maahanmuuttajaperheiden haastatteleminen vähensivät ajatusta maahanmuuttajien erilaisuudesta ja antoi realistisemmän kuvan heidän tilanteestaan.

Tulosten perusteella maahanmuuttajaperheet ovat tyytyväisiä varaisovanhemman kanssa toimimiseen. Varaisovanhempi on tukena arkisissa asioissa ja auttaa kun perheillä on tarvetta. Lapset saavat kokea varaisovanhemman kanssa uusia elämyksiä ja tehdä tavallisia arkisia asioita, joita isovanhemmat ja lastenlapset keskenään tekevät. Varaisovanhemmuus on myönteinen asia sekä perheille että varaisovanhemmille. Perheiden kokemus varaisovanhemman merkityksestä kotoutumiseen on suuri. Johdtopäätöksensä voi vetää, että varaisovanhempia tarvitaan myös jatkossa.

Kehitysehdotuksia perheet eivät juurikaan esittäneet, koska he kokivat, että heillä on kaikki hyvin, eivätkä voisi enempää pyytää. Eräs perhe toivoi, että voisivat tutustua myös varaisovanhemman sukulaisiin. Perhe, jossa varaisovanhempi oli ollut vasta vähän aikaa, toivoi, että varaisovanhempaa voisi tavata useammin. Tästä voisi päätellä, että varaisovanhemman ja perheen välille syntyvän, molemmille sopivan kanssakäymisen muodostuminen voi viedä aikaa.

Työn tuloksia voidaan hyödyntää tulevaisuudessa, aiheeseen liittyvissä opinnäytetöissä. MLL:n Kainuun piiri voi hyödyntää saadun palautteen ja kehitysideat toiminnan ylläpitämisessä. Myönteiset kokemukset toiminnassa mukana olleilta perheiltä voivat rohkaista myös uusia perheitä ja varaisovanhempia tulemaan mukaan toimintaan. Myös

nykyiset varaisovanhemmat hyötyvät tuloksista, koska näkevät oman toimintansa mielekkyyden ja tärkeyden maahanmuuttajaperheille.

7.4 Kehittämisideat

Varaisovanhemmat ovat kokeneet varaisovanhempitoiminnan positiivisena molemmille osapuolille. Toimeksiantajan toive oli kuulla maahanmuuttajaperheiden kokemuksia varaisovanhempien kanssa työskentelemisestä. Palautteen perusteella varaisovanhempitoimintaa voisi jatkaa entisellään tai kehittää eteenpäin. (Karjalainen 2015.) Maahanmuuttajaperheet ovat saaneet varaisovanhemman myötä monia positiivisia asioita elämäänsä ja kokevat suhteen varaisovanhempaan läheiseksi ja tärkeäksi ihmissuhteeksi. Varaisovanhemman merkitys kotoutumisessa on suuri ja varaisovanhempitoimintaa kannattaa ehdottomasti jatkaa.

Johanna Palo-Parkkisen opinnäytetyössä Varaisovanhempiana maahanmuuttajaperheessä käy ilmi, että maahanmuuttajaperheiden tukiverkosto kodin ulkopuolella kannattaa selvittää opinnäytetyössämme (Palo-Parkkinen 2015, 47). Maahanmuuttajaperheet kokevat sosiaaliset suhteet kodin ulkopuolella vähäisiksi. MLL:n Kainuun piiriin kuuluvat varaisovanhempitoiminnassa olevat maahanmuuttajaperheet voisivat jatkossa tutustua toisiinsa varaisovanhempiensa kautta ja järjestää yhteisiä tapaamisia esimerkiksi MLL:n tiloissa. Näin maahanmuuttajaperheet saisivat sosiaalisia suhteita kodin ulkopuolelta ja voisivat jakaa arjen kuulumisia. Kehitysehdotuksena nousi esille toive tutustua myös varaisovanhemman sukulaisiin. Tässä tulee kuitenkin muistaa, että kyse on vapaaehtoisesta tukihenkilötoiminnasta, johon varaisovanhemman sukulaiset eivät välttämättä halua osallistua.

7.5 Jatkotutkimusaiheet

Jatkotutkimusaiheeksi ehdotamme, minkälaisena maahanmuuttajaperheet kokevat sosiaalisen kanssakäymisen asuinpaikkakunnalla ja tutkimus kannattaa suunnata maahanmuuttajaperheille, joilla ei ole varaisovanhempaa. Koska tutkimustulokset

ovat positiivisia, kannattaa varaisovanhempitoimintaa laajentaa ja tehdä perehdytysopas varaisovanhempitoiminnasta kiinnostuneille.

LÄHTEET

Aaltola, J & Valli, R (toim.) 2001. Ikkunoita tutkimusmetodeihin. Näkökulmia aloittelevalle tutkijalle tutkimuksen teoreettisiin lähtökohtiin ja analyysimenetelmiin. Gummerus Kirjapaino Oy.

Abdelhamid, P., Juntunen, A & Koskinen, L. 2009. Monikulttuurinen hoitotyö. WSOYpro Oy. Helsinki.

Airola, E. 2013. Kun kulttuurit kohtaavat- Terveyspalveluiden monikulttuurisuus ja laatu terveydenhuoltohenkilöstön ja maahanmuuttajien kokemana. Tampereen yliopisto. Terveystieteiden yksikkö. Pro gradu- tutkielma.

Alhainen, H. 2010. Vaikuttamista lapsen parhaaksi Kainuussa. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kainuun piiri.

Ammattikorkeakoulusta terveydenhuoltoon. 2006. Koulutuksesta valmistuvien ammatillinen osaaminen, keskeiset opinnot ja vähimmäisopintopisteet. Opetusministeriön työryhmämuistioita ja selvityksiä 2006:24. (Viitattu 1.8.2016) <http://www.minedu.fi/export/sites/default/OPM/Julkaisut/2006/liitteet/tr24.pdf>

Arvot. 2016. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kainuun piiri ry. (Viitattu 4.9.2016) http://kainuunpiiri.mll.fi/kainuun_piiri/arvot/

Backman, I. 2009. Varamummot lasten ja perheiden tukena. Laurea ammattikorkeakoulu. Sosiaaliala. Opinnäytetyö. (Viitattu 5.9.2016) <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-200903301825>

Eskola, J & Suoranta, J. 2005. Johdatus laadulliseen tutkimukseen. Gummerus Kirjapaino Oy.

Hiltunen, L. 2016. Opinnäytteen aineiston hankinta. Graduryhmä. Jyväskylän yliopisto. (Viitattu 28.2.2016) http://www.mit.jyu.fi/ope/kurssit/Graduryhma/PDFt/aineiston_hankinta2.pdf

Hirsjärvi, S., Remes, P & Sajavaara, P. 2014. Tutki ja kirjoita. 19. painos. Helsinki: Tammi.

Hirsjärvi, S., Remes, P & Sajavaara, P. 2015. Tutki ja kirjoita. 20. painos. Helsinki: Tammi.

Historia. MLL rakentaa Suomen ja sen lasten tulevaisuutta. n.d (Viitattu 11.12.2015)
<http://www.mll.fi/mll/historia/>

Hyvönen, H.M. 2008. Maahanmuuttajat – sosiaalitoimen painolasti vai välttämätön resurssi? – Maahanmuuttojohtaja Annika Forsanderin haastattelu. Yhteiskuntapolitiikka-YP 73 (2008): 1, 93-95. Stakes. Helsinki.
<http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe201209117446>

Iranta-Lindqvist, E. 2009. Yhteiskunnallisen isovanhemmuuden merkitys maahanmuuttajaperheille ja vapaaehtoisille toimijoille. Laurea-ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. (Viitattu 5.9.2016) <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-200912097490>

Kananen, J. 2008. Kvalitatiivisen tutkimuksen teoria ja käytänteet. Jyväskylä: Jyväskylän ammattikorkeakoulu.

Karjalainen, S. MLL:n Kainuun piiri ry:n toiminnanjohtaja. 2015. Haastattelu. (10.11.2015)

Kauhanen, M & Koukkari, K. 2009. Maahanmuuttaja kotiäitinä. Mama Treen merkitys kotoutumisessa. Opinnäytetyö. Kajaanin ammattikorkeakoulu. (Viitattu 5.9.2016)
<http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2010101813776>

Keituri, T. 2005. Monikulttuurisuus ja eettisyys terveydenhuollossa. Katsaus hoitoalan tutkimuksiin. Tehyn julkaisusarja F: 4/2005. Turun yliopisto. Kehittämistyö. (viitattu 10.9.2016.)

https://www.tehy.fi/fi/system/files/mfiles/julkaisu/2005/2005_f4_sisus_monikulttuurisuus_ja_eettisyys_terveydenhuollossa._katsaus_hoitoalan_tutkimuksiin_id_1909.pdf

Kiiltomäki, A & Muma, P. 2007. Tässä ja nyt. Sairaanhoidaja tekee kriisityötä. Sairaanhoidajaliitto.

Kyllönen, M. 2006. ULKOMAALAISESTA KAINUULAISEKSI – Kotouttamistoimenpiteitä kainuulaisten työvoimatoimistojen näkökulmasta. Kajaanin ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. (Viitattu 5.9.2016) <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-201002051940>

Kylmä, J & Juvakka, T. 2007. Laadullinen terveystutkimus. Edita Prima Oy: Helsinki 2007.

Kylämummit ja- vaarit. n.d. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. Vanhempainnetti. (Viitattu 4.9.2016) <http://www.mll.fi/vanhempainnetti/kylamummit/>

Kyngäs, H & Vanhanen, L. 1998. Sisällön analyysi. Hoitotiede 11 (1), 3-12.

Laadullisen ja määrällisen tutkimuksen erot. n.d. Tilastokeskus. Virsta virtual statistics. (Viitattu 8.9.2016) <https://www.stat.fi/virsta/tkeruu/01/07/>

Lipponen, J. 2012. Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kylämummi- ja vaaritoiminnan merkitys. Mikkelin ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. (Viitattu 5.9.2016) <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2012060411433>

Liuski-Ursin, S. MLL:n Kainuun piiri ry:n perhetoiminnan päällikkö. 2015. Tiedonanto varaisovanhemmudesta. (11.11.2015)

Maahanmuuttajat ja monikulttuurisuus. Kotoutuminen. 2016. Terveystieteiden tutkimuslaitos. (Viitattu 8.9.2016) <https://www.thl.fi/fi/web/maahanmuuttajat-ja-monikulttuurisuus/osallisuus/kotoutuminen>

Mansson, D.H. 2016. The Joy of Grandparenting: A Qualitative Analysis of Grandparents. Journal of Intergenerational Relationships 14:2, 135-145.

Martikainen, T & Haikkola, L. 2010. Maahanmuutto ja sukupolvet. Suomalaisen kirjallisuuden seura. Helsinki.

Metsämuuronen, J. 2008. Laadullisen tutkimuksen perusteet. Gummerus Kirjapaino Oy.

Miettinen, A. 2015. Maahanmuuttajat. Väestöliitto. (Viitattu 30.10.2015) http://www.vaestoliitto.fi/tieto_ja_tutkimus/vaestontutkimuslaitos/tilastoja-ja-linkkeja/tilastotietoa/maahanmuuttajat/

Miten MLL auttaa pakolaisperheitä? n.d. Mannerheimin Lastensuojeluliitto.(Viitattu 4.9.2016) <http://www.mll.fi/mll/miten-mll-auttaa-pakolaisperheit/>

MLL edistää lapsiperheiden hyvinvointia. n.d. Tietoa MLL:stä. Mannerheimin lastensuojeluliitto ry. (Viitattu 5.9.2016) <http://www.mll.fi/mll/>

MLL:n suunta. 2014. n.d. Tietoa MLL:stä. Strategia. Mannerheimin lastensuojeluliitto ry. (Viitattu 5.9.2016) <http://www.mll.fi/mll/strategia/>

Monikulttuurisuus. 2015. Moninet. Rovaniemi. (Viitattu 19.2.2016)

<http://moninet.rovala.fi/Suomeksi/Monikulttuurisuudesta-kiinnostuneille/Monikulttuurisuus>

Mölsä, M. 2013. Potilaan tutkiminen. Saha, H., Salonen, T. & Sane, T (toim.) Kustannus Oy Duodecim. Helsinki.

Niemi, O. 2011. Tukea perheeltä perheelle. Tukiperhetoiminnan tarkastelua lastensuojelun vapaaehtoistyönä tukiperheiden näkökulmasta tukiperhekyselyn pohjalta. Tampereen yliopisto. Yhteiskunta- ja kulttuuritieteiden yksikkö. Pro-gradu- tutkielma. (Viitattu 5.9.2016) <http://urn.fi/urn:nbn:fi:uta-1-21267>

Opinnäytetyön eettiset suositukset. n.d. Kajaanin ammattikorkeakoulu. (Viitattu 8.9.2016) <http://www.kamk.fi/opari/Opinnaytetyopakki/Opinnaytetyoprosessi/SoTeLi/Opinnaytetyoprosessi/Eettiset-suositukset>

Opinnäytetyöt ja tutkimustyöt. n.d. Kainuun sosiaali- ja terveydenhuollon kuntayhtymän palvelut. (Viitattu 12.9.2016.) http://sote.kainuu.fi/opinnayte_ ja_ tutkimustyot

Palo-Parkkinen, J. 2015. Varaisovanhempina maahanmuuttajaperheessä. Opinnäytetyö. Kajaanin Ammattikorkeakoulu. (Viitattu 22.2.2016) <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2015080213891>

Ponnikas, J, Mustonen, V, Korhonen, S, Aldea-Partanen, A & Veresov, N. 2008. Maahanmuuttajat osana kainuulaista yhteiskuntaa. Ulkomaalaisväestön työelämävalmiudet ja koulutustarpeet. Kainuun maakunta- kuntayhtymä. (Viitattu 5.9.2016) http://sote.kainuu.fi/general/Uploads_files/Julkaisut/maahanmuutto.pdf

Puumalainen, S. 2008. ”Rakkautta, aikaa ja kokemusta.” Ikääntyneiden kokemuksia varaisovanhemmuudesta. Kemi-Tornion Ammattikorkeakoulu. Opinnäytetyö. (Viitattu 5.9.2016) <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-200812294593>

Ruoppila, I. 1999. Varhaiskasvatuksen tutkimusmenetelmiä. Ruoppila, I., Hujala, E., Karila, K., Kinos, J., Niiranen, P. & Ojala, M (toim.) Atena kustannus. Jyväskylä.

Ruusuvuori, J., Nikander, P & Hyvärinen, M. (toim.) 2010. Haastattelun analyysi. Vastapaino: Tampere.

Sairaanhoitaja- ja terveydenhoitajakoulutus. 2014. Kajaanin ammattikorkeakoulu (Viitattu 30.10. 2015) <http://www.kamk.fi/fi/Opiskelijalle/Opetustarjonta/Sairaanhoitaja-ja-terveydenhoitaja/OPS2014>

Salminen, M. 2014. Sosiaaliset verkostot maahanmuuttajamiesten kotoutumisprosesseissa Vieraasta Veljeksi- projektissa. Opinnäytetyö. Laurea-ammattikorkeakoulu. (Viitattu 11.9.2016) <http://urn.fi/URN:NBN:fi:amk-2014060411744>

Stewart, M., Anderson, J., Beiser, M., Mwakarimba, E., Neufeld, A., Simich, L & Spitzer, D. 2008. Multicultural Meanings of Social Support among Immigrants and Refugees. International Migration Vol.46 (3), 123-159.

Toiminta ja projektit. n.d. Mannerheimin Lastensuojeluliitto. (Viitattu 4.9.2016) <http://www.mll.fi/mll/toiminta/>

Tukihenkilötoiminta. Tukea, iloa ja mukavia hetkiä perheen arkeen. 2011. Esite. Pelastakaa lapset ry. (Viitattu 11.11.2015) <http://docplayer.fi/10129791-Tukihenkilotoiminta-tukea-iloa-ja-mukavia-hetkia-perheen-arkeen.html>

Tuomi, J & Sarajärvi, A. 2009. Laadullinen tutkimus ja sisällönanalyysi. Kustannusosakeyhtiö Tammi: Helsinki.

Tutkimuksen eettiset kysymykset. n.d. (Viitattu 29.2.2016)

<http://hui01.bh.spt.fi/vk/sotepo/tmrt.nsf/htmview/0312DCD1A8B10E0CC2257130002450CC>

Tutkimusprosessi. 2010. Jyväskylän Yliopisto. Koppa. (Viitattu 11.8. 2016)

<https://koppa.jyu.fi/avoimet/hum/menetelmapolkuja/tutkimusprosessi>

Varaisovanhemmat. 2015. Mannerheimin lastensuojeluliitto, Kainuun piiri ry. (Viitattu 26.10.2015) <http://kainuunpiiri.mll.fi/perheille/varaisovanhemmat/>

Vilkka, H. 2015. Tutki ja kehitä. Bookwell Oy, Juva.

Vuori, J. 2015. Kotouttaminen arjen kansalaisuuden rakentamisena. Yhteiskuntapoliittikka 80 (2015):4, 395-404. <http://urn.fi/URN:NBN:fi-fe2015120722878>

Yhteistyökumppanit ja tukijat. n.d. Mannerheimin lastensuojeluliitto, Kainuun piiri ry. (Viitattu 5.9.2016) <http://kainuunpiiri.mll.fi/yhteistyokumppanit-ja-tukijat/>

TUTKIMUSLUPA

Hyväksyn, että Mannerheimin Lastensuojeluliiton Kainuun piiri ry:n varaisovanhempitoimintaan osallistuvilta maahanmuuttajaperheiltä saa kerätä aineistoa opinnäytetyötä varten. Työn nimi on Varaisovanhemmuus maahanmuuttajaperheen näkökulmasta. Tiedot kerätään ainoastaan tätä opinnäytetyötä varten, eikä niitä luovuteta ulkopuolisille. Tiedot käsitellään luottamuksellisesti ja ne hävitetään aineistoanalyysin jälkeen. Valmis opinnäytetyö julkaistaan Theseus-julkaisuarkistossa.

Allekirjoituksellani annan luvan Varaisovanhemmuus maahanmuuttajaperheen näkökulmasta-opinnäytteen tekemiselle ja tietojen keräämiselle.

Päivämäärä ja paikka

Allekirjoitus

Nimenselvennys

Hei

Olemme kaksi sairaanhoitaja- ja terveydenhoitajaopiskelijaa Kajaanin ammattikorkeakoulusta, ja teemme opinnäytetyötä aiheesta Varaisovanhemmuus maahanmuuttajaperheen näkökulmasta. Työn toimeksiantajana toimii Mannerheimin lastensuojeluliiton Kainuun piiri ry. Työmme tarkoituksena on selvittää, millaisena maahanmuuttajaperheet ovat kokeneet varaisovanhempitoiminnan. Tavoitteena on saada tietoa ja kokemuksia varaisovanhempien toiminnasta maahanmuuttajaperheiden parissa sekä löytää mahdollisia kehitystarpeita toiminnan parantamiseen.

Teidän perheenne on osallistunut MLL:n Kainuun piirin järjestämään varaisovanhempitoimintaan. Pyydämme teitä osallistumaan haastatteluun, jossa kyselemme teiltä kokemuksianne varaisovanhempien toiminnasta. Kokemuksenne ovat arvokasta tietoa varaisovanhemmuuden toimivuudesta ja mahdollisista kehitystarpeista.

Haastatteluun osallistuminen on täysin vapaaehtoista, eikä se vaikuta varaisovanhempitoiminnan järjestämiseen millään tavalla. Nimenne tai henkilöllisyytenne ei tule missään vaiheessa opinnäytetyössä ilmi, eikä teitä voi siitä tunnistaa. Voitte myös perua osallistumisenne haastatteluun milloin tahansa ilmoittamalla opinnäytetyön tekijöille tai MLL:n Kainuun piirille.

Haastattelussa kyselemme teiltä, millaisena olette kokeneet varaisovanhempitoiminnan ja olisiko teillä mahdollisesti jotain kehitysehdotuksia. Haastattelu äänitetään, mutta äänitykset ovat vain opinnäytetyön tekijöiden käytössä, ja ne hävitetään, kun haastattelut on analysoitu. Haastattelu tapahtuu toukokuun aikana MLL:n Kainuun piirin toimistolla teille sopivana ajankohtana. Ennen haastattelua allekirjoitetaan vielä erillinen suostumus tutkimukseen osallistumisesta.

Kevätterveisin,

Annu-Reetta Haapakoski ja Eevariitta Poroila, Kajaanin ammattikorkeakoulu

Tällä sopimuksella annan suostumukseni siihen, että minua haastatellaan opinnäytetyötä varten. Opinnäytetyön aiheena on Varaisovanhemmuus maahanmuuttajaperheen näkökulmasta, toimeksiantajana Mannerheimin lastensuojeluliiton Kainuun piiri ry ja tekijöinä Annu-Reetta Haapakoski ja Eevariitta Poroila Kajaanin ammattikorkeakoulusta.

Minulle on annettu tietoa opinnäytetyön aiheesta ja tarkoituksesta sekä osallistumisen vapaaehtoisuudesta. Ymmärrän, ettei minua pysty missään vaiheessa tunnistamaan aineistosta, ja että haastattelun äänitteet tulevat vain opinnäytetyön tekijöiden kuunneltavaksi ja että ne hävitetään analyysin jälkeen.

Kajaani / 2016

allekirjoitus

Alle 18-vuotiaan huoltajien suostumus

Annan suostumukseni siihen, että lapseni osallistuu tutkimukseen opinnäytetyötä varten.

Huoltaja _____

Huoltaja _____

Taustatiedot

Mistä olette muuttaneet Suomeen?

Kuinka kauan olette asuneet Suomessa?

Kuinka monta vuotta olette olleet mukana varaisovanhempitoiminnassa?

Haastattelukysymykset

1. Millaisia kokemuksia teillä on varaisovanhempitoiminnasta?
2. Mitä positiivista varaisovanhempi on tuonut elämäänne?
3. Mitä olette tehneet varaisovanhemman kanssa?
4. Mikä merkitys varaisovanhemmalla on ollut kotoutumisessa?
5. Mitä eroja olette huomanneet suomalaisen kulttuurin ja oman kulttuurinne välillä?

Miten varaisovanhempitoimintaa voisi kehittää eteenpäin?

Pääloukat	Alaluokat	Pelkistetyt ilmaukset
Tuki jokapäiväisessä elämässä	Tekeminen ja kokemukset	retket museokäynnit ravintokäynnit mökkeily yhdessä syöminen veneily syntymäpäivät eläinpuistossa uusia eläimiä koiran ulkoilutus
	Käytännön apu	lastenhoito asiointissa auttaminen, viralliset kirjeet auto-ongelmat paikalla aina kun tarvitaan tiedottaa tapahtumista neuvominen apu kotitehtävissä ja kokeissa
Sosiaalinen tuki	Tuki perheessä	joku johon luottaa joku, joka on heitä varten omat sukulaiset ovat kaukana/heitä ei tunneta osa perhettä tuki ja huomio koko perheelle yksin lasten kanssa tukiverkon luominen kuulumisten kysely
	Tuki yhteiskunnassa	ensimmäinen askel suomalaisiin tutustumisessa apu suomen kielessä tapahtumiin vieminen sosiaalisten kontaktien lisääminen apu uusissa asioissa alkuvaiheessa
Kulttuurinen tuki	Oma kulttuuri	uskonnon kunnioittaminen kokemusten jakaminen
	Suomalainen kulttuuri	juhlien vietto suomalaiset ruuat lahjat jouluna kielen ja kulttuurin opetus lapsille tottuminen kulttuuriin